

e-Tanulás a cipőiparban¹

Dr. Schmél Ferenc, TECHNORG KFT.

Mottó: „Amit hallok, azt elfelejtem,
amit látok, arra emlékszem,
amit csinálok, azt tudom is.”
Konfuciusz

[Szak]Képzés

Az **oktatás** általánosságban ismeretek átadását és elsajátíttatását, azaz a tanítás és a tanulás összefüggő folyamatát és rendszerét jelenti. Szűkebb értelemben az oktatás a tartós tudás, ismeretek megszerzésére, megértésére, alkalmazására irányuló céltudatos pedagógia tevékenység. [1] A **tanulás** a tapasztalat vagy gyakorlás eredményeként bekövetkező viselkedésváltozás, tudás, készségek kialakulása. [2] A két tevékenység természetesen egyazon folyamat része, melyben az *oktató* (személy és rendszer) és *tanuló* (mindig személy) aktív részt vállal. Az ő közös erőfeszítésük eredménye a többre képes ember. A tudást és a készségeket a tanult emberek továbbfejlesztik, illetve tapasztalataikkal kiegészítik, majd így adják tovább a következő generációnak. Valójában tehát a **fejlődés** és *tanítás/tanulás* elválaszthatatlanok.

A **képzés** elsődleges jelentése a tanítás, gyakorlati oktatás valaminek a véghezvitelére. [3] A **szakképzés** valamilyen [mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi és/vagy szolgáltatási] munkára való felkészítést jelenti. A **továbbképzés** a munka elvégzéséhez idővel szükségessé váló újabb ismeretek és/vagy készségek elsajátítására irányuló oktatási erőfeszítés.

A szakmai oktatás és [tovább]képzés a céhek XIV. századi megalakulásával egyidejűleg az ipari és kereskedelmi élet részévé vált. Valójában ekkortól vált *szervezett* gyakorlattá a szakemberek utánpótlásának megalapozása a szakmai tudás és készségek átadása és az újonnan kiképzettek minősítése *szakvizsgával*. Magyarországon a *Mária Terézia* által „Ratio Educationis” címmel 1777-ben közzétett egységes oktatási rendelet szabályozta – többek között – a szakmai képzést. 1779-ben *Tessedik Sámuel* szakiskolát (Industrie Schule) alapít Szarvason. A „Tanonciskolai Szervezeti Szabályzat” 1877-ben jön létre. A szakmunkásképző iskolák hálózata az 1949-es IV. törvény eredménye. Napjainkban radikálisan átszervezik az szakmunkásképzés teljes rendszerét, melyben a MAGYAR KERESKEDELMI ÉS IPARKAMARA (MKKI) játszik kulcsszerepet.

Bár az immár két és fél évszázados múltra visszatekintő szervezett szakmai képzés formája, módszertana, gyakorlata és egész rendszere – a gazdasághoz hasonlóan – számottevő változáson ment, egyetlen aspektusa azonban változatlan maradt. Ez az oktatás-tanulás folyamatában az oktatás meghatározó, azaz irányító, elsődleges szerepe. Másképpen kifejezve: mind a tartalmat, mind pedig a tanulási folyamatot az oktató [intézmény] diktálta, amikor is a tanuló aktivitását – térben és időben – az oktató [intézmény] határozta meg (akár diktátum formájában).

A hagyományos oktatás és tanulás

Az oktatás eddigi gyakorlatában az oktató (tanár, mester vagy a közvetítő média) szinte nyomta a tudást és készségeket a tanuló (diák, inas) irányába, melyet az utóbbi több-kevesebb haté-

¹ A cikk alapjául Dr. F. Schmél: e-Learning in the leather based industries című, az ENSZ IPARFEJLESZTÉSI SZERVEZETE (UNIDO) részére készített és annak honlapján elérhető tanulmánya szolgált.

konysággal befogadott és hasznosított. Az alkalmazott oktatási-tanulási módszerek a következőképpen csoportosíthatók:

1. Térben és időbeni *közvetlen kapcsolatban* az oktató és a tanuló között:
 - a) a tantermi vagy csoportos rendszerben az oktató több alanyak beszéddel, mutatóval és/vagy szemléltető eszközökkel közvetíti a tudást;
 - b) a személyes oktatásban egy oktató általában csak egy tanulóval foglalkozik (ezt a köznyelvben konzultációnak vagy korrepetálásnak is nevezik);
 - c) a kiscsoportos oktatásnak tekinthető a szeminárium és a workshop²;
 - d) a konferenciák és kongresszusok valójában oktatási funkciót látnak el;
 - e) a tanácskozások, gyűlések, megbeszélések és hasonló összejövetelek alkalmával – bár meghirdetett céljuk más – végeredményben az oktatásra jellemző ismeret-átadást valósítják meg.
2. A *gyakorlati oktatásban és képzésben* a tanulókkal a munkában való részvételt sajátíttatják el, miközben a készségek kialakítására helyezik a hangsúlyt.
3. Az *önálló tanulás* során a tanuló egyénileg, közvetlen irányítás nélkül szerzi meg az ismereteket vagy fejleszti készségeit.
4. A *távoktatásban* is az oktatóé a vezető szerep, amint telekommunikáció segítségével irányítja és értékeli a tanuló előrehaladását az ismeretek megszerzésében, amit az utóbbi – adott időbeli határok között – szabadon és egyedi módon valósít meg.

A tanulás során elsajátítandó ismeretanyagot és – bár a korlátozott mértékben – gyakorlati elemeket tartalmazó és közvetítő eszközök (médiák) köre:

- a) papír (könyv, folyóirat, jegyzet stb.) szöveges és grafikus információkkal;
- b) audió-vizuális adathordozók (CD, DVD, dia- vagy mozgófilm, memóriakártya stb.);
- c) modellek (pl. minták, makettek, eszközök) a gyakorlati illusztrációt szolgálják.

Az oktatás majd minden területén, így a szakmai [tovább]képzésben is szinte egyeduralkodónak számító hagyományos tantermi módszernek komoly hátrányai vannak:

- Nehezen kezeli a különleges helyzeteket, minthogy általános – szinte szabványos – megoldásokkal kénytelen operálni.
- Nem ösztönzi a kritikus gondolkodást, mivel a tanár tudáselosztóként, a tanulók pedig befogadóként működtek, és nem serkenti az önálló megfontolásokat.
- A tanulás nem folyamat-orientált, inkább a visszamérés (felelés, dolgozat, vizsga) előkészítésére koncentrálnak.
- Nem képes hangsúlyozni a nagy és általános koncepciókat és struktúrákat, mert fokozatosan és kis részletekből törekszik a tudás felépítésére.
- Az interaktivitás minimális, hiszen a tanulóknak kevés lehetőségük van a csoportos viselkedés gyakorlására.
- Eredményességét a tanulók átlagos képességei determinálják, ugyanis nincs lehetőség a lassabban haladók felzárkóztatására, illetve a jobbak számára magasabb szintű oktatást biztosítani.
- Az időbeli és térbeli kötöttség együttes jelenlétét kíván a résztvevőktől.
- Kevés lehetőséget biztosít a tanulók olyan kompetenciájának kifejlesztéséhez, amely egyéni továbbfejlődésüket szolgálja.

Mindez *magas költségeket és alacsony hatékonyságot* eredményez. Ugyanakkor a tudásbázis felfrissítése – különösen a statikus jellegű nyomtatott tananyagok használata esetén – többletki-

² Az angol „workshop” eredeti jelentése és magyar fordítása a „műhely”. A mai hazai közbeszéd értelmezése szerint ez egy adott szakterület iránt érdeklődő emberek találkozója, melynek célja, hogy közös munkával valami újat – általában szellemi terméket – hozzanak létre az adott témában. Magyar nyelvi megfelelője még nem alakult ki; legnagyobb eséllyel a „műhelymunka”, „szaktalálkozó”, „műhelyfoglalkozás” és „műhelybeszélgetés” kifejezéseknek van (www.szomagyarito.hu/szocikk.php?id=1935).

adásokat igényel, a korábbi források tárolása és/vagy újrahasznosítása további nehézségeket okoznak.

Új eszközök és lehetőségek a tanulásban

Korábban a tanulást elsődlegesen papír alapú dokumentumok és/vagy az oktató személye segítették. A szemléltető eszközök beszerzése és tárolása, különösképpen naprakész fejlettségi szinten tartása csaknem mindenütt problémákkal járt. Az egyéni tanuló számára ezek választéka és hozzáférhetősége további korlátokat jelentett. A tanulás legfontosabb segédeszközének az írószerek (papír és ceruza/toll) számítottak.

A számítás- és [tele]kommunikációs technika közelmúltbeli viharos fejlődése gyökeres változásokat indukál az oktatás és a tanulás gyakorlatában. A hagyományos nyomtatott tananyagok (szövegek, ábrák, térképek, kották stb.), az álló- és mozgóképes illusztrációk (tablók, diáképek, filmek, videók) és hanganyagok (lemezek és mágnesszalagok) tárolása, terjesztése és használata azok digitalizálásával a szinte szabványos tömegeszközzé vált számítástechnikai eszközök (számítógépek, telefonok, „okos” TV-k stb.) révén mindenhol és (elvileg) mindenki számára könnyen lehetségessé vált. Az internet (és az intranet) azonos idejűvé tette a levelezést, lehetővé teszi többszereplős megbeszélések (pl. konferenciák) lebonyolítását a résztvevők utazás nélkül, gyakorlatilag végtelen terjedelmű és napi frissességű információs bázisok érhetők el – mindez szinte ingyenesen vagy elenyésző fenntartási költségek mellett.

Az elektronikus technológia már ma is rányomja jótékony bélyegét a tanulási lehetőségekre, kényelmére és eredményességére. Az oktatási intézmények – főként az egyetemek – tananyagaikat PDF formátumú dokumentumok útján juttatják el diákjaiknak, az oktatás adminisztrációja (jelentkezések, eredmények közzététele, egyáltalán a kommunikáció az intézményekkel) villámpostán (e-mail) és a megfelelő honlapokon keresztül történik. Az elemi iskoláktól a posztgraduális képzésig, a legkülönbözőbb értekezletektől a szakmai továbbképzésekig mindenütt használnak vetített bemutatókat (prezentációkat). A tanulók egymás közti kommunikációját szintén elektronikus platformok (blogok, chat-roomok, közösségi oldalak – pl. Twitter, Facebook, LinkedIn stb.) támogatják. A helyzeteket és történéseket mobil telefonokon kép vagy video formában rögzítik vagy éppen azonos időben továbbítják. A könyvtárak, főképpen a több tucat kötetes lexikonok és szótárak tenyérnyi lemezekre (CD, DVD, blu-ray) vagy memóriakártyákra sűrítve, avagy éppen az interneten mindig kéznél vannak.

A tanulás révén megszerzett ismeretanyag és készségek élettartama is jelentősen lerövidült. Amíg korábban a megszerzett [szak]képesítés és tudás/készség akár élethosszig használható volt, ma az anyagok, eszközök (gépek), módszerek, rendszerek oly gyorsan változnak, hogy az átlagos emberöltő (40-45 év³) során nem csak a kapcsolódó ismeretek többszöri felújítása és kiegészítése válik elengedhetlenné, hanem akár szakmát is váltani kell. (Gondoljunk arra, hogy például a gyors- és gépírás, az írógépszerelés, a [tüzi]kovácsolás, a marás stb. mára szükségtelenné vált – tárgyukat más eszközök váltották fel vagy helyüket emberi közreműködést nem igénylő automatizált eljárások töltik be.) A közmondás szerint „a jó pap is holtig tanul” egy igen kis réteg mintája üdvöztető. Napjainkban ugyanezt az élethosszig tartó tanulás (angol/amerikai eredete szerint „LLL – Life-Long Learning”) elve fejezi ki, de most a teljes társadalomra, tehát minden egyes egyénre vonatkozóan.

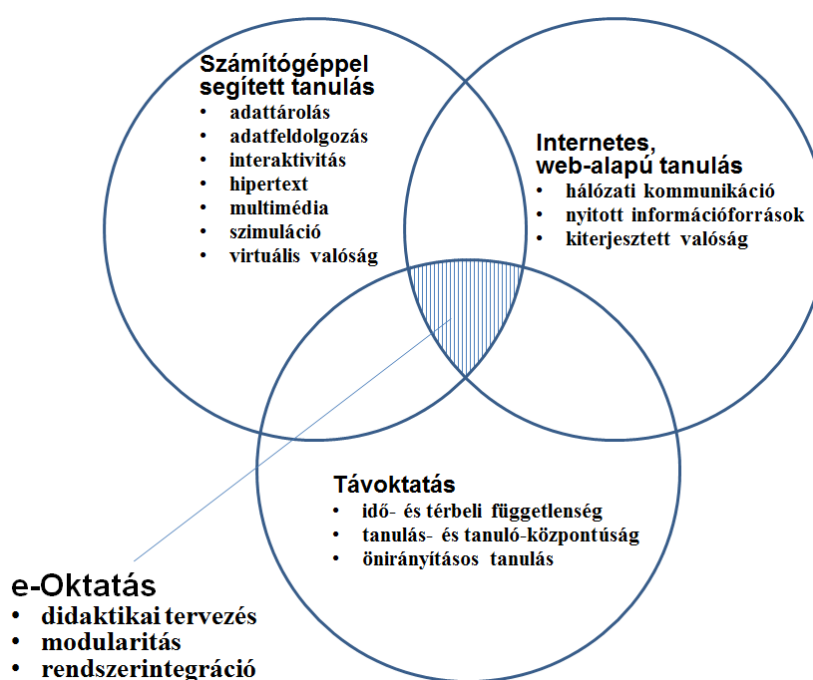
³ Az átlagos élettartamból le kell számítani a gyermekkort és a[z első szak]képesítés megszerzéséhez szükséges 17-23 évnyi, illetve a nyugállományban eltöltendő időtartamot.

e-Oktatás

Az új lehetőségek és eszközök alkalmazása azonban alapvetően nem változtatja meg a hagyományos tanulás rendszerét, amelyben az oktató és a tananyagok adják át a tudást a tanulónak, aki gyakorlatilag befogadóként működik. Maga a tanulás folyamata egyirányú: oktató → tanuló. A tananyag mennyiségét és szerkezetét, elsajátításának ütemét és sokszor a helyét az oktató (személy vagy intézmény) határozza meg. A tanuló majdhogynem passzív elszenvedője az oktatásnak, miközben egy rákényszerített rend szerint vesz részt benne.

Ugyanakkor éppen az új technológia teszi lehetővé, hogy a tanuló végre önállósodjon, saját képességei és időbeosztása szerint, az általa legalkalmasabb ütemben és bárhol tartózkodva, de aktívan sajátítsa el a szükséges tudást és fejlessze ki készségeit. Erre jött létre az elektronikus oktatás (rövidítve: e-Oktatás⁴ – az angol e-Learning mintájára) komplex módszertana és rendszere, ami minőségi előrelépést jelent a korszerű illusztrációs eszközök lehető legszélesebb körű alkalmazásánál. Tágabb értelemben az e-Oktatás számítógéppel, illetve információs és kommunikációs technikával (IKT) támogatott tanulást jelent. [4] A pontosabb megfogalmazás szerint az e-Oktatás olyan, számítógépes hálózaton elérhető képzési forma, amely a tanítási-tanulási folyamatot hatékony, optimális ismeretátadási, tanulási módszerek birtokában megszervezve mind a tananyagot és a tanulói forrásokat, mind a tutor-tanuló kommunikációt, mind pedig az interaktív számítógépes oktatászoftvert egységes keretrendszerbe foglalva hozzáférhetővé teszi a tanuló számára. [5] A hangsúly mindenképpen a **számítástechnikára és hálózatra épülő ismeret- és készségátadáson** van.

Az OKTATÁSKUTATÓ ÉS FEJLESZTŐ INTÉZET (OFI) tanulmánya szerint az e-Oktatási összetevőit az **1. ábra** szemlélteti. [6]

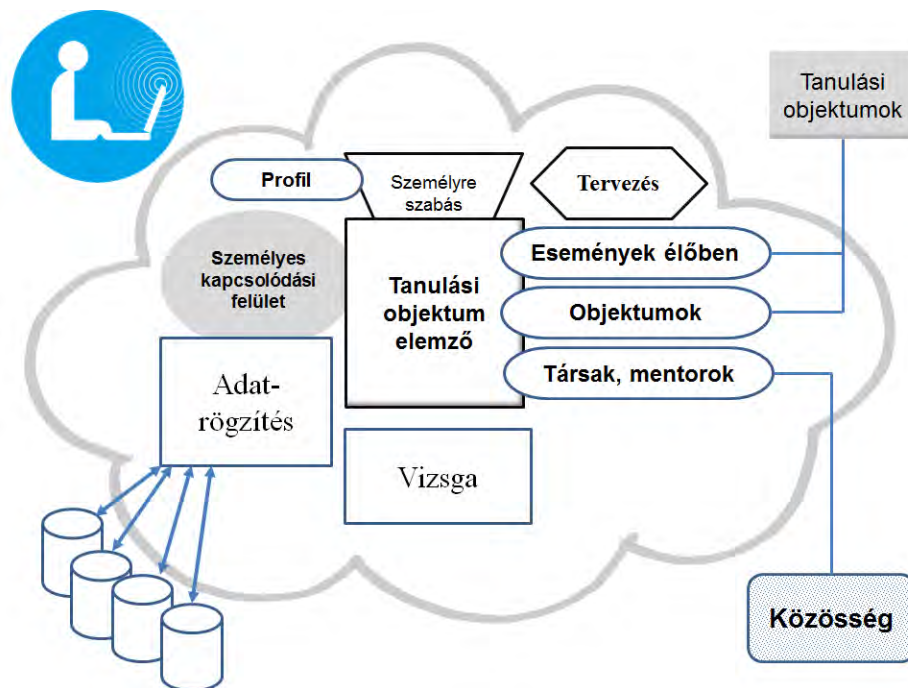
1. ábra

Az e-Oktatás összetevői

⁴ A magyar szakirodalomban előfordul az „eOktatás”, „Eoktatás”, „e-Tanulás”, „eTanulás” vagy „etanulás” írásmód is. Hasonlóképpen az angol nyelvű publikációkban találkozni lehet az „eLearning” kifejezéssel.

Az e-Oktatás megkülönböztető *jellegzetességei*, egyben újdonsága és – különösen a tanulók számára – vonzó tulajdonságai a következők:

- Tanulás az internet korában – azonos időben, 24/7⁵, bárhol és bármikor.
- Tanuló-központú – személyre szabott és a [fogadó] szervezet igényeihez igazított.
- Hálózattal támogatott – gyakran azonos időben („röptében”) hasznosítja a tanulási tapasztalatokat.
- Tanulási módszerek keveréke – ideértve a virtuális tantermet, a szimulációt, az együttműködést, a közösséget és hasonlókat.
- Teljes tanulási gyakorlat – az értékeléstől a vizsgáztatáson át akár a minősítésig.
- Közvetlen adminisztráció – az oktatás irányító rendszer olyan ügyintézési feladatokat is el látva, mint a[z adat]biztonság, regisztráció, tandíjak és a tanulók előrehaladásának nyilván tartása.

2. ábra

Az e-Oktatás környezete

Az e-Oktatás környezete (2. ábra) merőben különbözik a hagyományosétól (személyes, tantermi). A tananyag (objektumok) és tanközösség (a tanítókból és tanulókból, valamint a világhálón elérhető és megfelelő forrást jelentő [szak]emberek kapcsolatba kerülnek egymással a tanulási objektum elemző és kezelő rendszerrel – valójában elektronikus gy számítástechnikai szolgáltató központtal vagy szerverrel – amely személyre szabja a tudásbázist a befogadó (tanuló) profiljának (egyéni adottságainak, az addig elért tanulási eredményeinek és időbeosztásának megfelelően). A tanuló kívánsága szerint hívja le a tanulási tartalmakat (tananyag-részeket) – természetesen a megtervezett és szervezett keretek között –, ami az elérendő eredmény (pl. kompetencia, minősítés) eléréséhez biztosítja a logikus előrehaladást és adatforgalmat, továbbá kikényszerítheti a visszacsatolást (pl. a soron következő tananyagrészhez vagy felméréshez (teszt, dolgozat, vizsga) való hozzájutáshoz). Az egyéni (tanuló oldali) kapcsolódást egy, az elektronikus oktatási hálózathoz csatlakoztatott számítástechnikai eszköz (PC, notebook, mobil telefon stb.), amikor is a tanulási tartalmakat a tanuló a kiszolgáló központban (szerveren) elhelyezett tudástárból tudja lehívni, miközben kapcsolatba léphet a támogatók (tanári) és résztvevők (más tanulók) közösségével. Mindennemű aktivitást, eredményt, visszacsatolást és felmérést figyel és rögzít a számítástechnikai hálózat.

⁵ 24 óra/nap, 7 nap/naptári hét (365 nap/év) – azaz mindig, avagy bármely időszakban/időpontban.

Az e-Oktatás komplexitása új formába rendezi foglalja egyrészt a szakértők és tanárok, valamint a felgyülemlett és archivált tudásbázisok, másrészt ez utóbbiak és a tanulók (tudás-hasznosítók) között feszülő szerkezetet (**3. ábra**). Ez a mechanizmus lényegében két nagy összetevőnek az ötvözte:

- a) a tartalomfejlesztő rendszer ⁶ az aktuális elektronikus tananyag előállításához (összegyűjtéséhez, digitalizálásához, generálásához, szerkesztéséhez, rendszerezéséhez, fejlesztéséhez és frissítéséhez) szükséges;
- b) az oktatásirányítási rendszer ⁷ szervezi és rögzíti az aktivitásokat (a tanárokét és a tanulókét egyaránt), adminisztrálja a tanulás folyamatát, tárolja a tanulási tartalmakat, a visszacsatolásokat (előrehaladást, feladatmegoldásokat, dolgozatokat, projekteket, [képesítő/minősítő] vizsgákat), elősegíti az interakciókat.

3. ábra

Az e-Oktatás szerkezete

Tananyagok fejlesztése

Az e-Oktatás elindításához nincs szükség teljesen új tananyagokra (tartalmakra), elegendő lehet a meglévők transzformálása elektronikus formába. A gyakorlatban ez a hagyományos (papíralapú, analóg) dokumentumok digitalizálását jelenti (pl. tankönyvek, jegyzetek, [dia]képek szkennelésével, filmek és videók átjátszásával). Ennek eredményeként digitális fájlok halmaza áll majd rendelkezésre, melyeket azután számítógépek tárolóin, illetve hálózatokon (interneten) keresztül lehet hozzáférhetővé tenni. A digitalizált tartalmak következő fájlformátumait⁸ a hálózatok, számítástechnikai és telekommunikációs, illetve szórakoztató elektronikai eszközök és operációs rendszerek képesek kezelni:

⁶ Learning Content Development System (LCDS) vagy Learning Content Management System (LCMS) – a két elnevezés valódi tartalma ugyanaz.

⁷ Learning Management System (LMS).

⁸ Némely szoftverek legújabb változatai ugyanezen fájl-kiterjesztések 'x'-szel megtöltött változatát használják (pl. .doc → .docs), de továbbra is lefelé kompatibilisek, azaz elfogadják és kezelik a régebbi formátumokat.

- a) documentumok: .txt, .rtf, .doc, .pdf, .ps;
- b) képek (grafikák, ábrák): .png, .jpg, .tif, .gif, .bmp, .pcx, .psd, .cgm (raster/pixel) and .hpg, .plt, .dwg, .dxf, .svg, .wrl, .stl (vector);
- c) audio: .wav, .mp3, .wma, .mid;
- d) video: .avi, .flv, .mpg, .wmv, .mov, .mp4;
- e) táblázatok: .xls; .xlm, .xla;
- f) bemutatók/prezentációk: .ppt, .pps;
- g) adatbázisok: .dba, .dbf, .mdb, .sql, .pst;
- h) honlapok: .htm, .html, .css;
- i) sűrített/archivált állományok: .zip, .rar, .arj, .gz.

Megjegyzés: A dokumentumok digitalizált formában való közzététele önmagában nem jelent e-Oktatást, hacsak nem szerveződnek elektronikus tananyagokká (tanfolyamokká és/vagy azok moduljaivá), avagy nem integrálódnak számítógépes oktatásszervező rendszerek (LMS) részeivé.

Kimondottan e-Oktatási [elektronikus] tananyagok kifejlesztéséhez, illetve ezek naprakészen tartásához egy sor **tartalomfejlesztő programcsomag** (LCDS) áll rendelkezésre a piacon. Ezek egy része ingyenesen beszerezhető (letölthető a megfelelő honlapról) és legálisan használható (***I. táblázat***). A választék napról-napra bővül, a jelenlegiek sokoldalúsága hasonlóképpen rohamosan fejlődik.

1. táblázat

e-Oktatási tananyagok fejlesztésére szolgáló rendszerek

Programcsomag	US\$	Honlape
Articulate Storyline	1 290	www.articulate.com
Acontent	Nyílt	www.atutor.ca
authorPOINT	299	www.authorgen.com
Captivate	399	www.adobe.com/products/captivate.html
CourseBuilder	SzMSz	www.lumesse.com
CourseLab	899	www.courselab.com
DokeosPRO		www.dokeos.com
eLab	451	www.elearningapplicationbuilder.com
Elicitus	2 699	www.elicitus.com
Everest	1 995	www.insystem.com
eXact LCMS		www.exact-learning.com
eXe	Nyílt	www.exelearning.org
iSpring Suite	499	www.ispringsolutions.com
Jackdaw	1 499	www.jackdawcms.com
KeneXa		www.outstart.com
Learner WebCAP		www.maxit.com
Lectora Inspire	2 495	www.trivantis.com
MS LDCS	Ingyenes	www.microsoft.com/learning
Raptivity	1 499	www.raptivity.com
SumTotal		www.sumtotalsystems.com
TACTIC!	2 350	www.tacticssoftware.com
Xerte	Nyílt	www.nottingham.ac.uk/xerte
Wondershare	470	www.sameshow.com

Megjegyzések:

Ingyenes (freeware): ellenszolgáltatás nélkül használható.

Nyílt – nyitott forráskódú (open source): használata ingyenes, a programok forráskódja hozzáférhető a [tovább]fejlesztéshez.⁹

SzMSz – szoftver mint szolgáltatás (software as service): internetes – az aktuális használat (idő, adatforgalom) arányában fizetendő.

Az e-Oktatás irányítása

A teljes elektronikus oktatási folyamat szervezéséhez, irányításához és adminisztrálásához megint csak egy sor **oktatásirányítási programcsomag** (LMS) érhető el a piacon, melyek (intranetes és/vagy internetes) hálózati környezetben működtethetők. Funkcióik a következő területeket¹⁰ ölelik fel:

- *felhasználók kezelése*: (ön)regisztráció/beiratkozás, szerepek (pl. tanár, tanuló, mentor, vizsgáztató) és az azoknak megfelelő jogosultságok kezelése, felhasználói csoportok;
- *tanfolyamok/képzések jellemzői*: katalógusok, kategóriák (pl. bizalmas, másodlagos), hozzáférési szintek, rendelkezésre állás (időtartama), létszámkorlát, teljesítési kritériumok, igazolások és bizonyítványok, sémák és sablonok, adatok exportálása/importálása;

⁹ Copyright and legal aspects of using and distribution are governed by *general public license* (GPL).

¹⁰ Ezek nem mindegyike található meg feltétlenül az összes rendszerben.

- *tananyagok*: tartalmak és [fájl]források ([szöveges] dokumentumok, hang- és képanyagok, HTML stb.) feltöltése és kezelése, hozzáférhetőségi naptárak, hierarchikus dokumentum struktúrák, fájl könyvtárak/mappák, fejlesztési tervek és határidők, tanulási utak kijelölése;
- *számonkérés/visszamérés*: tesztek/dolgozatok és kérdőívek szerkesztése, kérdés/feladat kategóriák és tárházak (gyűjtemények), próbálkozások/kísérletek száma, eredményességi statisztikák és beszámolók, testreszabott minősítések;
- *kommunikációs eszközök*: tanfolyami fórumok és elektronikus társalgás (chat[-rooms]), hirdetések, tananyagok értékelése és kommentálása;
- *tanuló előrehaladásának figyelése és értékelése*: nyomon követés és értékelés (osztályozás), aktivitások figyelése, tananyagok használatának statisztikái, ellenőrzött adatok exportálása;
- *jelentések*: kritériumok és szűrők, exportálás;
- *e-Kereskedelem*¹¹: tanulók toborzása, tandíjak és költségek kezelése, számlázás, befizetések.

A **2. táblázat** a legnépszerűbb e-Oktatás irányító rendszerekről ad áttekintést. Többségükhez adatbázis kezelő és hipertextkezelő programokra is szükség van: erre a kombinált célra fejlesztették ki az ingyenesen használható XAMPP platform független hálózat kiszolgáló szoftvercsomagot, melynek elemei az Apache szerver, az MySQL adatbázis kezelő, a PHP és Perl értelmezők. [7]

2. táblázat

e-Oktatás irányító programcsomagok

Product	US\$	Website
Atlantic Link		www.kaplanlt.com
Camtasia		www.techsmith.com
Claroline	Nyílt	www.claroline.net
CourseBuilder		www.lumesse.com
Docebo LMS	SzMSz	www.docebo.com
eFront	Nyílt	www.efrontlearning.net
eLeaP		www.eleapsoftware.com
Inquisiq R3	9 950	www.inquisiq3.com
JoomlaLMS	SzMSz	www.joomlals.com
KeneXa		www.outstart.com
Learner Web		www.maxit.com
Litmos	SzMSz	www.litmos.com
Moodle	Nyílt	http://moodle.org
open e-LMS	Nyílt	www.openelms.org
SumTotal		www.sumtotalsystems.com
TACTIC!	2 350	www.tacticsoftware.com
TopClass		www.wbtsystems.com
TrainCaster		www.traincaster.com
Xyleme		www.xyleme.com

Megjegyzés: Nyílt – nyitott forráskódú (open source): használata ingyenes, a programok forráskódja hozzáférhető a [tovább]fejlesztéshez.¹²

SzMSz – szoftver mint szolgáltatás (SaaS – Software as a Service):
internetes – az aktuális használat (idő, adatforgalom) arányában fizetendő.

¹¹ e-Commerce.

¹² Copyright and legal aspects of using and distribution are governed by *general public license* (GPL).

Érdemes megjegyezni, hogy a felsorolt oktatásirányító rendszerek közül többet (különösen a Moodle-t) számos nagy, világviszonylatban elismert egyetem használja úgy, hogy a hagyományos adminisztrációját teljesen leépítette.

Az információs és kommunikációs technológia széleskörű használhatóságát biztosító számítástechnikai kompatibilitása érdekében egy olyan szabványt hoztak létre, amely lehetőséget ad a bármely programnyelven készült eszközöket. Ez a SCORM¹³, melynek legújabb verziója az 1.2 számot viseli. [8]

Az e-Oktatás hatékonysága

A hagyományos képzési módszerekkel és gyakorlattal összehasonlítva az e-Oktatás egy sor előnyös tulajdonsággal bír:

- **Költségsökkenés**
 - Hatékonyabb tudásanyag átadás az interneten keresztül.
 - Az oktatási források teljesebb hasznosítása.
 - Az elektronikus tananyag frissítése lényegesen olcsóbb, mint a könyveké.
 - Utazási költségek csökkenése.
 - Szélesedik az együttműködés a tanítók (pl. a tananyagok létrehozásában és koordinálásában) és a tanulók (pl. a konzultációk) területén.
- A (tanulók számára) érdekesebb tananyagoknak köszönhetően a **rögzített tudás aránya** növekszik.
- **Időbeni megtakarítás**
 - A tanulók saját maguk ütemében haladhatnak a tananyag elsajátításában, nem pedig a csoport leglassúbbja által diktált módon.
 - A tanteremben töltött időt nem veszik el a mások által feltett kérdések és válaszok, melyek az a többiek számára irrelevánsak lehetnek.
 - Csökken a társadalmi kapcsolatokra fordított idő.
 - Lerövidül a tananyag-részek bevezetésére és összefoglalására fordított idő.
 - Csökken az oktatás színhelyére való utazásra fordított idő.
 - A tanulók azt tanulják, amire szükségük van és átugorhatják a szükségtelen részeket.
 - Alkalmassint bizonyos ismeretek számítástechnikai eszközök segítségével könnyebben elmagyarázhatók.
- **Rugalmasság** – személyre szabott tanulás:
 - A tanulók a nekik legmegfelelőbb ütemben és helyen mehetnek végig a tananyagon.
 - A tanulók bármikor elérhetik a tananyagot és minden vele összefüggő ismeretet – éppen annyit, amennyire szükségük van.
 - Egyedi tanfolyamokat vagy oktatási programokat lehet ajánlani.
 - A tudásanyag terjesztéséhez nem kell külön mechanizmust alkalmazni.
 - Bármilyen tartalmú vagy terjedelmű változás megvalósítható a tudásszerveren és mindenki azonnal elérheti a frissítéseket.
 - Könnyen adaptálható a különböző tanulási stílusokhoz.
- Megfelelő feltételeket biztosít az **élethosszig tartó tanulás**hoz.
- **Környezetvédelem**
 - Számottevően csökkenthető a papír felhasználása, ezzel a cellulóz előállításához felhasznált természeti erőforrások nagy része megőrizhető.
 - Hulladékkezelés: nem keletkezik anyagi hulladék (pl. használt könyv, feljegyzések).

¹³ Sharable Content Object Reference Model.

Tekintettel a társadalmi beidegződésekre, az e-Oktatásra való átállás időigényére és a számítástechnika ma még beláthatatlan jövőbeli fejlődésére az adott körülmények között valószínűleg a tanuló központú kevert oktatás (4. ábra) kecsegtet a legmagasabb hatékonysággal.

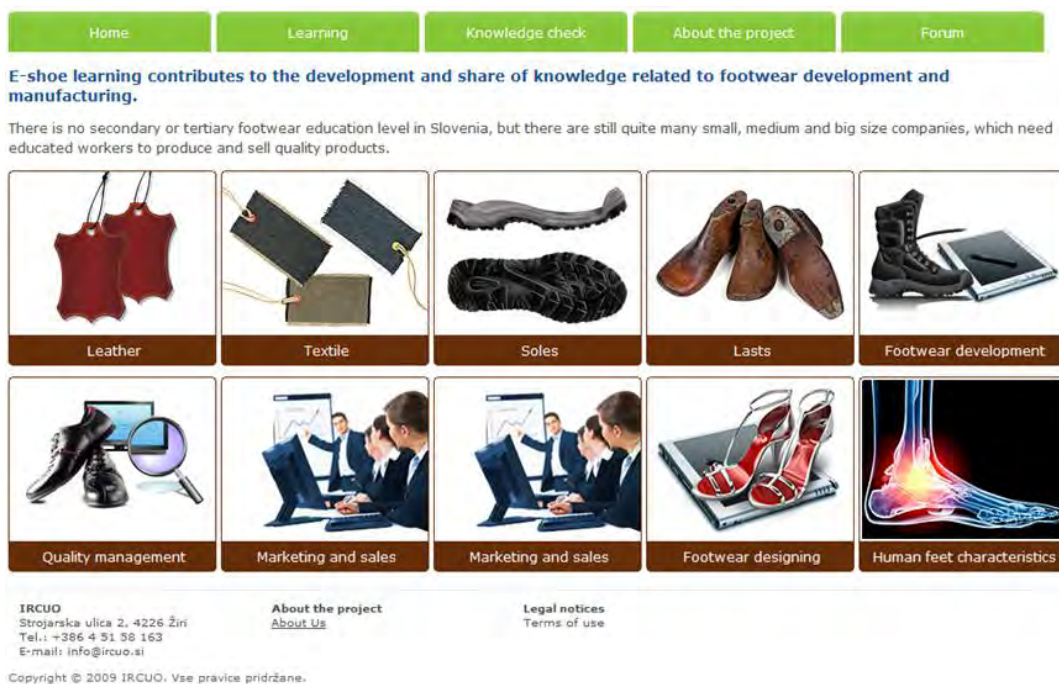
4. ábra
Kevert oktatás

e-Oktatás a cipőiparban

Az Európai Unió (EU) immár évtizede bátorítja és támogatja az e-Oktatáshoz szükséges tananyagok és platformok fejlesztését (elsősorban a Lifelong Learning (LLL) program keretében futott Leonardo da Vinci programon keresztül). [9] Ennek eredményeként néhány bőrfeldolgozó ipari alkalmazás is megvalósult, bár hatásuk igencsak korlátozott maradt.

- Az egyik próbálkozás a szlovéniai ZAVOD IRDCUO¹⁴ által vezetett, cseh, portugál és szlovák közreműködőkkel megvalósított projekt volt, melynek során a cipőgyártó üzemek alkalmazottait segítő intranetes referencia jellegű tudásbázist hoztak létre. [10] A honlap (5. ábra) tanúsága szerint ez főleg a lábbelik tervezésével és gyártásával kapcsolatos műszaki jellegű ismereteket. A honlap tartalma csak a regisztrált belső dolgozók számára érhető el.

¹⁴ Valójában egy bőr- és cipőipari fejlesztő központ.

5. ábra

Az üzemi tudásbázis és e-Oktatása (EU projekt)

- A másik projektet a romániai UNIVERSITATEA TEHNICĂ “GHEORGHE ASACHI” DIN IAȘI vezette, görög és török intézetek részvételével valósította meg a cipőtervezés oktatása terén. [11] Az eredmény egy igen részletes, megfelelőképpen animált ún. virtuális oktatási központot képviselő honlap együttes (**6 ábra**). Elvileg a már valóban az e-Oktatás elveire épült (angol, román, török és görög nyelvű) rendszerhez az EU tagállamaiban működő és megfelelőképpen igazolt szakoktatási létesítmények kaphatnak hozzáférést.

a)

b)

6. ábra

A romániai Iași (Jászvásár) műszaki egyetemén kifejlesztett cipőipari modellszerkesztő e-Oktatási rendszer

Az UNIDO¹⁵ elkezdte az általa több évtizeden át több tucat fejlődő országban létrehozott vagy szakmailag támogatott bőr-, cipő- és bőrfeldolgozó ipari intézmény részére kifejlesztett szak-

¹⁵ UNITED NATIONS INDUSTRIAL DEVELOPMENT ORGANIZATION = ENSZ IPARFEJLESZTÉSI SZERVEZETE (központ: Bécs, Ausztria – www.unido.org).

mai képzési rendszerek, tartalmak (köztük tananyagok) és segédletek e-Oktatás rendszerű feldolgozását (természetesen azok frissítésével együtt). A tartalomfejlesztéshez felhasználják az UNIDO tanulmányait és szakanyagait, melyeket az aktuális vagy éppen legkorszerűbb technológiai kérdések világszintű megtárgyalásával állítottak össze. A konkrét munka egyrészt a bőripari környezetvédelem (tisztá technológiák, szennyvíztisztítás, hulladék-kezelés, vegyi anyagok újrahasznosítása, foglalkozási ártalmak és kapcsolódó munkavédelem), másrészt a cipőipari gyártmánytervezés (beleértve a modellszerkesztést is) területén indult meg. A cél az, hogy az UNIDO honlapján (egyszerű regisztráció után) gyakorlatilag bárki használhassa az ott elhelyezett e-Oktatási anyagokat (tartalmakat). A következőkben ez utóbbit mutatjuk be kissé részletesebben, melyet e cikk szerzője fejlesztett ki angol nyelven és jelenleg dolgozik a magyar változaton, melyet majd a TECHNORG TECHNOLÓGIAFEJLESZTÉSI KFT. (www.technorg.hu) tesz majd elérhetővé.

A **lábbeli gyártás tudásanyaga** a következő csoportokba sorolható: anyagismeret, gyártmánytervezés (szabás-szakrajz), technológia, szakmai géptan és gyártásszervezés. Közülük kétségkívül az esztétikai tervezést, a modellek és mintáik szerkesztését felölelő gyártmánytervezés a leginkább [rajz]képességigényes, elsajátításához sok [manuális] gyakorlásra van szükség. Az UNIDO jogos feltételezése szerint ha ezt a diszciplínát fel lehet dolgozni az e-Oktatás rendszerében, majd azt használva a tanulók teljesen önállóan (akár távoktatás formájában) megtanulhatják a módszereket és képesek elsajátítani (illetve kifejleszteni magukban) a szükséges készségeket, akkor a többi tantárgy még inkább tanítható lesz ily módon.

A **lábbelik tervezése** komplex *esztétikai és műszaki feladat*, melynek eredményessége – különösen a mai globalizált, piac- és fogyasztás-központú világban – alapvetően meghatározza a gyártás hatékonyságát azzal, hogy a termékek minősége és megjelenése elnyeri a vásárlók érdeklődését. Minthogy közfelfogás és az értékesítési tapasztalatok szerint a lábbeli divat irányításának fő (bár csak egyik) központja, az UNIDO 1988-ban egy olasz szakmai intézmény (P.I.S.I.E.¹⁶) és olasz tervezők (modellörök) bevonásával egy igen részletes képzési segédletet dolgoztatott ki, melyek angol, francia és spanyol nyelvű változatait azután 60 fejlődő ország cipőipari oktatással és/vagy [műszaki] fejlesztéssel foglalkozó intézetéhez juttatta el. Ezek mindegyike tartalmazott egy szöveges tananyagot (241 oldalon), tanári (181 oldal) és tanulói (159 oldal) segédleteket, 320 színes diaképet és 64 transzparenst¹⁷ a 10 kiválasztott alapmodell mintaszerkesztési menetének illusztrálására, valamint 29 eredeti méretarányú rajzot (7. *ábra*). Mindezek digitalizálása, az időközben megvalósult műszaki fejlődésnek megfelelő felfrissítése és a cipőipari gyártmánytervezéshez elengedhetetlen részekkel (pl. lábanatómia és fiziológia, számítógéppel támogatott modellszerkesztés) való kiegészítése volt az első feladat.

¹⁶ P.I.S.I.E. = POLITECNICO INTERNAZIONALE PER LO SVILUPPO INDUSTRIALE ED ECONOMICO – akkoriban Jesi-ben, ma Vigevano-ban (www.pisie.it).

¹⁷ Az akkori oktatási szemléltetés csúcstechnológiáját jelentő írásvetítők (overhead projector) alkalmazásához.

7. ábra

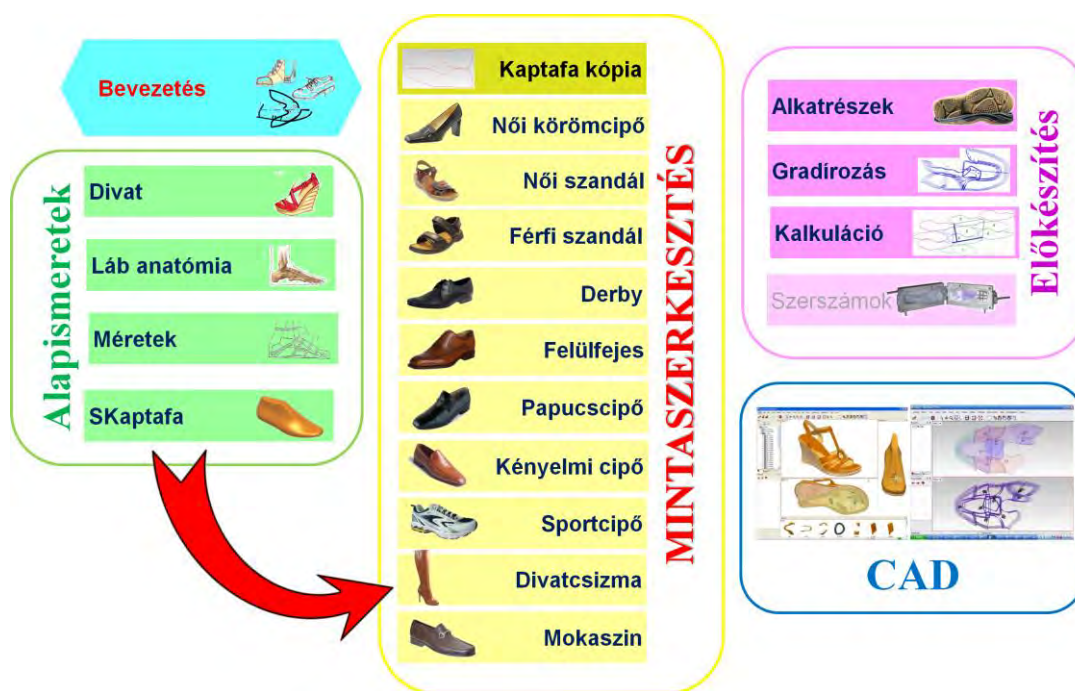
Az UNIDO cipőipari modellszerkesztési tananyaga és segédletei

Az **UNIDO cipőipari gyártmánytervezéssel**¹⁸ foglalkozó ismeret-bázisa gyakorlatilag átfogja az új termékek létrehozásával (esztétikai és kényelmi tulajdonságainak kialakításával, a konstrukció megszerkesztésével, a gyártmánytervek elkészítésével) kapcsolatos tudásanyagot – azaz a tényeket és módszereket. Ennek az e-Oktatási tananyagnak a szerkezetét a **8. ábra** szemlélteti. Látható, hogy kimaradt (tudatosan)

- a) a lábbelik látványtervének művészi megformálási technikája: ez [ipar]művészi¹⁹ feladat, ami merőben eltérő gondolkodásmódot és készségeket igényel, és amit nagyban meghatároz az ilyen irányú tehetség;
- b) a különböző (elsősorban fém)szerszámok tervezése: a CAD/CAM és CNC technikák fejlődésének következtében a szerszámok tervezése és elkészítése olyan önálló iparággá nőtte ki magát, amely bármely szakágazat részére ugyanazon módszerekkel hozza létre az ilyen eszközöket.

¹⁸ Az angol nyelven elkészült tananyag eredeti címe: „Footwear pattern engineering”.

¹⁹ Az olasz [szak]nyelv egyértelmű különbséget tesz a „stilista” ([esztétikai] tervező) és a „modellista” (modellező – mintakészítő) között (a teljes ruházati iparban). A hazai nagyüzemi cipőgyártásban hasonló különbségtétel és a feladatok ilyen értelmű megosztása szintén érvényesült, amikor az „esztétikai tervező” általában iparművész végzettségű, a „technikai modellőr” pedig műszaki (technikumot, főiskolát, egyetemet) végzett szakember volt.

8. ábra

Az UNIDO cipőipari gyártmánytervezési tananyagának szerkezete

A fenti (ön)korlátozás mellett és szerkezetben az UNIDO elkészítette – egyelőre csak angol nyelven – az összesen 794 mozgó elemeket tartalmazó (animált) diaképet felölölő 21 **Power Point® bemutatót** (prezentációt). Az egyes képeken logikai rendben folyamatosan jelennek meg az ismeret-elemek és módszertani útmutatások – túlnyomó részt grafikus formában. Majd mindegyik képhez tartozik hosszabb-rövidebb szöveges magyarázat is. A bemutatókat jól használhatják a cipők tervezését oktató tanárok (a hagyományos tantermi rendszerben is) szemléltetéshez, valamint a tanítási folyamat irányításához. Ugyanezek a bemutatók segíthetik az önálló tanulókat is, hiszen mintegy vizuális sorvezetőként lépésről lépésre vezetnek és illusztrálják pl. a lábbeli minták szerkesztésének menetét, bemutatják a lehetséges alternatív megoldásokat, elmagyarázzák az okokat (beleértve az egyszerű számítási módokat). Az **1. Melléklet** példaként bemutatja a felülfejes cipők felsőrészének és bélésének szerkesztését tanító moduljának bemutatóját²⁰ (diasorozatot és a hozzájuk fűződő magyarázatokat).

Az **e-Oktatási tananyag** hasonló szerkezetben készült. A fejlesztéshez az Articulate Storyline programcsomagot használtuk, melynek felhasználói (tanulói) felületét a **9. ábra** szemlélteti és legfontosabb elemei²¹ a következők:

- a *logó* a tananyagot előállító, terjesztő vagy alkalmazó intézmény márkajele vagy bármilyen más kép;
- a *cím* az adott tanfolyam, tananyag, tantárgy és/vagy moduljának megnevezése (passzív felirat);
- a *szerzői joggal* és általában a szerzőséggel és/vagy terjesztéssel kapcsolatos tudnivalók egy felvillanó ablakban jeleníthetők meg;

²⁰ A statikus képek természetesen nem tudják visszaadni az azok bemutatásakor (vetítésekor, képernyőn való megjelenítésekor) látható mozgásokat (animációkat) és szinkombinációkat, illetve a kép felépülési folyamatát előidéző továbblépési pontokat. Már ez a tény is bizonyítja az elektronikus oktatás előnyeit a hagyományos (írott, nyomtatott) módszerrel szemben.

²¹ Az alábbiakban említett elemek jó részét az MS Windows® operációs rendszer teljesen azonos módon használja (valójában onnan származnak).

- a *menü* az aktuális tananyag (modul) tartalomjegyzékének tekinthető, amennyiben ez írja le az egyes diaképeket és azok sorrendjét²²;
- a *megjegyzések* fülre kattintva az adott kép tartalmához tartozó szöveges információk (magyarázatok, leírások) jelennek meg;
- a *görgetősáv* csak akkor látható, ha a menü vagy a megjegyzések tartalma meghaladja a baloldali ablakban rendelkezésre álló helyet – ilyenkor ennek segítségével lehet az ablakon részeit láthatóvá tenni;
- a *keresőablak*ba beírt szöveget (pl. szórészletet) a program megkeresi a menüben és megmutatja azokat a menüpontokat, melyekben ez a kifejezés megtalálható (így gyorsan kikereshető a kívánt tananyagrészt vagy képet);
- a *hangerő szabályozó* segítségével az aktuális képet kísérő hanganyag (narratív szöveg, zene, hangeffektusok stb.) erőssége állítható be;
- a *kereső sáv* balról haladva telítődik az éppen látható kép megjelenésével arányosan – ennek bármely részére kattintva előre-hátra lehet ugrani a kép lefutásában, illetve a jobboldali környílra kattintva az adott kép újrakisérhető;
- általában²³ két *vezérlőgomb* látható „< ELŐZŐ” és „KÖVETKEZŐ >” felirattal – ezekre kattintva értelemszerűen az aktuálisan látható képet megelőző, illetve a (az oktatás logikája szerint) soron következő kép jelenik meg;
- a *szószedet* legördülő ablakban az adott modulban használatos és a kapcsolódó ismeretanyag szempontjából fontosabb [szak]kifejezéseket és fogalmakat, valamint ezek meghatározásait tartalmazza;
- a *források* legördülő ablakában dokumentumok, videók, hanganyagok és internetes honlap címek találhatók – ezek bármelyikére kattintva azokhoz azonnal hozzá lehet férni (általában egy másik ablakban);
- a *képmegjelenítés*ben jelenik meg – rendszerint mozgásban (animálva) – az adott menüponthoz tartozó ismeretrész, miközben egy hangos kommentár vagy magyarázat is hallható.

9. ábra

Az UNIDO e-Oktatási rendszerének felhasználói felülete

²² Ebben a konkrét tananyagban az adott pillanatban látható képnek megfelelő menüpont előtti bármelyikére kattintva a kívánt kép válik láthatóvá, de a még nem látottakra – didaktikai okok miatt – nem lehet előreugrani.

²³ Bizonyos esetekben csak az egyik látható: ilyenkor csak egyirányú haladás lehetséges.

Az e-Oktatás legfontosabb jellegzetességét megvalósító *interaktivitást* az biztosítja, hogy a felhasználói felület felsorolt elemeire, illetve a képmegjelenítőn belül (a tartalomtól függően) megjelenő aktív részekre (pl. grafika/ikon, szó, gomb) kattintva az számítógép-egérrel vagy újjal/mutató pálcával (érintőképernyő esetében) a használó személy (a tanuló) váltja ki következő tananyag-elem megjelenését.

A **2. Melléklet** az UNIDO cipőipari gyártmánytervezési tananyagának a divattal foglalkozó moduljának magyarított változatát mutatja be.²⁴ Természetesen ez a statikus leírás nem tudja visszaadni az e-Oktatás szemléltetésben, az audió-vizuális széleskörű alkalmazásában, a diaképek megjelenésének animáltságában, a hivatkozott fogalomtárhoz és a kísérő/kiegészítő tudásforrásokhoz való azonnali hozzájutásában, az adott tananyag (tartalom) interaktivitás adta elágazásokban rejlő lehetőségeket és előnyöket. Éppen ezek a motívumok teszik a hagyományos (többnyire papíralapú) önálló tanuláshoz viszonyítottan kimondottan élvezetesebbé magát a tanulást, fejlesztik a tanulók aktivitását és döntésképeségét.

Az e-Oktatás szinte elengedhetetlen része a **visszacsatolás**, azaz a tanuló által (önállóan, távoktatásban, vegyes módszerrel vagy akár a hagyományos tantermi képzésben) elsajátítottak ellenőrzése, visszamérése és minősítése. Ehhez tesztek készültek, melyek megoldása a tanulók feladata, objektív eredményei a tanuló számára azonnal láthatók és az oktatást biztosító (tanár, intézmény) részére dokumentálható – akár az e-Oktatást irányító számítógépes hálózati rendszerben rögzítve is. Az UNIDO cipőipari gyártmánytervezés tananyagának mind a 21 moduljához készült egy-egy 10-16 kérdésből (valójában interaktív probléma-megoldási feladatból) álló teszt. Ezekben a helytelen válaszok esetében a jó megoldást a rendszer megmutatja, valamint a teszt befejezése és eredményének megtekintése (esetleg kinyomtatása vagy továbbítása) után a tanuló megint végignézheti a kérdéseket, amikor is láthatja saját és a helyes válaszokat. A teszt megismétlésekor a lehetséges válaszok sorrendje más lesz, így a „bemagolás”-nak a hatása kiszűródik. (A **3. Melléklet** a **2. Melléklet**ben szemléltetett tananyaghoz kapcsolódó e-Oktatási tesztet mutatja be – megint csak az animációk nélkül.) A teljes tananyag, vagy annak meghatározott részeinek elsajátítását követő visszaméréshez az összes tesztkérdést tartalmazó bankból a program véletlenszerűen választja ki a kívánt mennyiséget, így lehetőség van egy záró vagy minősítő vizsgára is.

A TECHNORG cég foglalkozik egy komplett cipőipari művezető továbbképző tanfolyam e-Oktatási anyagának elkészítését magyar nyelven, melyet a hazai termelő vállalkozások gyakorló és leendő munkahelyi vezetői használhatnak majd interneten keresztül vagy saját eszközeiken. A tervek között szerepel egy általános munkavédelmi, ortopéd cipőkészítési, a legújabb lábbeli gyártó technológiák (anyagok, folyamatok, gépek és berendezések, termelés-szervezési rendszerek) bemutatásán keresztüli ismeretfelújító és néhány további e-Oktatási tananyag kidolgozása és közzététele. Ezeken a felnőttoktatási lehetőségeken túl azonban üdvös volna a szervezett szakoktatásban mielőbb alkalmazni az e-Oktatást.

Az e-Oktatás perspektívája

A szervezett (iskolai, szakintézeti, egyetemi stb.) képzéseken túl az e-Oktatás *lehetőségei* szinte kimeríthetetlenek a termelő, kereskedelmi és vállalkozásokban és üzemekben. Ezek a lehetőségek egyaránt adóttak a mikro-, kis- és nagyvállalatoknál, a tudás- és készség-igényes tevékenységek esetében, bármelyik iparágban – így a bőrfeldolgozó iparban, benne a *cipőiparban* is. Csak néhány potenciális alkalmazási terület – a teljesség minimális igénye nélkül:

²⁴ Ezt az e-Oktatási modult és hozzátartozó tesztet (mint telje és működő mintát) az érdeklődők beszerezhetik a TECHNORG-tól a technorg@technorg.hu címre küldendő kérésükkel.

- Új alkalmazottak tájékoztatása – pl. a cég piaci helyzetéről, tevékenységéről, céljairól, szervezeti felépítéséről, a munkakörülményekről (benne a munkarendről), a munkatársaktól elvártakról, a foglalkoztatás jogi és erkölcsi környezetéről, a szociális juttatásokról, a továbbképzési és karrierépítési lehetőségekről stb.
- Munkavédelmi oktatás (pl. munkába lépéskor, időszakosan, új gépek vagy technológia bevezetésekor).
- Minőségi követelmények, szabványok.
- Adminisztratív eszközök (pl. vonalkód olvasók, szkennerek) és programok (pl. raktárnyilvántartó, termelésirányító, szállítás kezelő), vagy azok új moduljainak használata.
- Munkahelyi képzés (pl. művelet[elem]ek betanítása, gépkezelés és/vagy karbantartás, CAD/CAM).
- Új anyagok és technológiák alkalmazása (pl. tulajdonságok, megmunkálási paraméterek, folyamatok, ellenőrzés).
- Új (szezononként aktuális) termékek és kollekciók bemutatása a marketing szakembereknek (pl. jellegzetességek, új elemek/funkciók, értékelemzési eredmények, vevőkör kiválasztása, reklámozandó tulajdonságok kiemelése).
- Vállalatvezetési információk, utasítások, beszámolók (szervezeti módosítások, belső szabályzatok változásai, elért eredmények, csoport-kohézió erősítése²⁵, személyiség fejlesztés).
- Rendszeres és/vagy alkalmi továbbképzések és szakmai ismeretek felfrissítése (pl. termelésirányítók, művezetők, technológusok, gyártmánytervezők, vezető szakmunkások részére).
- Előléptetések és karrier-fejlesztéshez szükséges képzések.
- stb. → **határt csak képzelet szűkössége vagy az innováció hiánya jelenthet.**

Összefoglalva az e-Oktatás bevezetéséhez és alkalmazásához a mai viszonyok között a tanuló oldaláról jóformán semmilyen különleges erőfeszítés sem szükséges. Alapvető **feltétel** egy közös (általános célú és kiépítettségű) számítástechnikai eszköz (pl. személyi számítógép – PC, hordozható számítógép – notebook/laptop/netbook, táblagép vagy mobil telefonkészülék), opcionálisan pedig internet (esetleg intranet) hozzáférés. Természetesen az e-Oktatás szolgáltatói oldalának (tananyagok kifejlesztése és állandó frissítése, adminisztrációs rendszer stb.) létrehozása és működtetése *költségekkel* jár, amit vagy a tanulónak, vagy munkáltatójának, vagy (esetleg/részen) egy támogató szervezetnek (pl. [szak]képzési alap, munkaügyi központ, célzott pályázat/projekt) fedezni kell – pl. tandíj vagy használati díj formájában.²⁶

Az e-Oktatás keretében a tanulás önálló (egyedi), akár személyre szabott és távolsági²⁷ (is) lehet. **Bárhol – bármikor:** a tanuló ahol (bárhol tartózkodva vagy mozogva) és amikor (bármikor, amikor ideje engedi vagy motivációja serkenti) akarja vagy lehetőségei engedi, ott és akkor szerzi meg a *neki éppen szükséges* ismereteket és készségeket. Ezzel az élet által megkövetelt, mi több: kikényszerített **élethosszig tartó tanulás** szabadon lehetővé válik.

Felhasznált irodalom:

- [1] Magyar nagylexikon (Nyl-Pom). MAGYAR NAGYLEXIKON KIADÓ, Budapest, 2002.
- [2] Magyar nagylexikon (Szp-Ung). MAGYAR NAGYLEXIKON KIADÓ, Budapest, 2003.
- [3] http://wikiszotar.hu/wiki/magyar_ertelmezo_szotar/K%C3%A9p%C3%A9s
- [4] Lengyel Zsuzsanna Mária: E-learning – tanulás a világhálón keresztül. Debrecen, DEBRECENI EGYETEM (Informatikai Kar), 2007.
- [5] *Forgó Sándor: Az eLearning fogalma. In: Hutter Ottó – Magyar Gábor – Mlinarics József: e-Learning 2005 (eLearning kézikönyv). Budapest, MŰSZAKI KÖNYVKIADÓ, 2005.*

²⁵ Team building.

²⁶ Az amerikai szólás szerint „Nincs ingyen[es] ebéd!” („There is no such thing as a free lunch.”)

²⁷ Nem tévesztendő össze a XX. század második felében Magyarországon intézményesített *levelező oktatással*.

- [6] *Komenczi Bertalan*: Didaktika elektromagna? Az e-learning virtuális valóságai.
- [7] <http://hu.wikipedia.org/wiki/XAMPP>
- [8] <http://scorm.com/>
- [9] http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/ldv_en.htm
- [10] <http://www.shoe-learn.com>
- [11] <http://vtc.shoe-design.ro>

Az UNIDO cipőipari gyártmánytervezés oktatásához
készített bemutatójának nyomtatott másolata
Module No. 11: Oxford shoe upper and lining pattern engineering

PATTERN ENGINEERING

Mens Oxford shoe

[CLICK TO CONTINUE](#)

Compiled by Dr. Ferenc **SchméI** (MSc, PhD) – UNIDO consultant

Style concept (sketch)

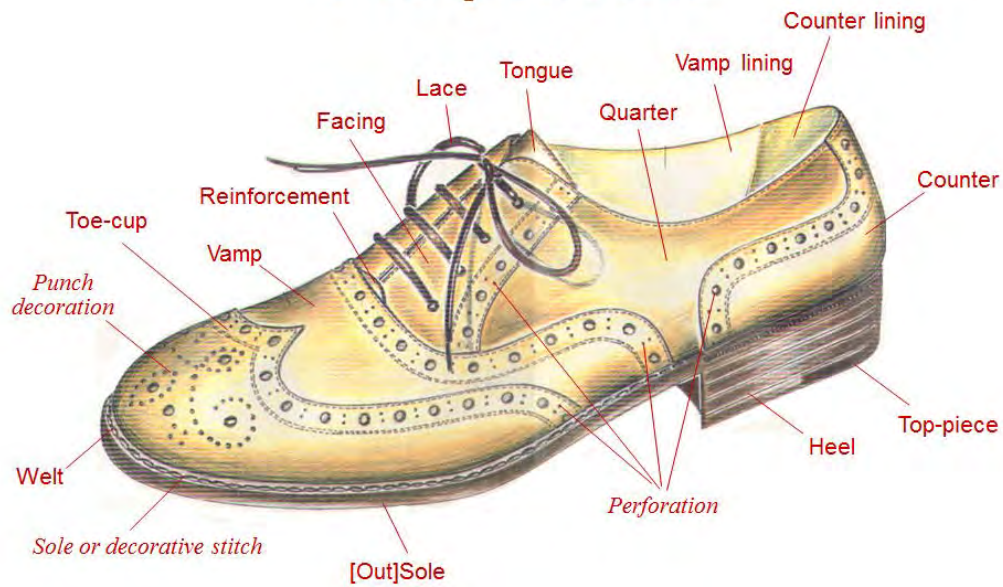
An **Oxford** is a style of laced shoe characterized by shoelace eyelet tabs that are stitched underneath the vamp, a construction method that is also sometimes referred to as "closed lacing". Most shoe stores in the USA will refer to Oxfords as *bal-type* opposed to blucher-type. In France, Oxfords are better known under the name of *Richelieu*.

Oxfords first appeared in Scotland and Ireland, where they are occasionally called *Balmorals* after the Queen's castle in Scotland. Oxfords are traditionally constructed of leather and were historically plain, formal shoes but are now available in a range of styles and materials that complement both casual and formal forms of dress. It is derived from the Oxonian, a half-boot with side slits that gained popularity at Oxford University in 1800. The side slit evolved into a side lace that eventually moved to the instep, as students rebelled against knee-high and ankle-high boots.

Men's quarter brogue oxford shoes Oxfords, characterized by shoelace eyelet tabs that are stitched underneath the vamp contrast with Derbys, or blücher design, characterized by shoelace eyelet tabs that are sewn on top of the vamp. The toe cap can either be lined with two narrow rows of stitching, perforated holes along the end cap stitching (quarter-brogue), perforated holes along the end cap stitching and on the toe cap (semi-brogue), or a semi-brogue with the classical wingtip design (full-brogue).

Components

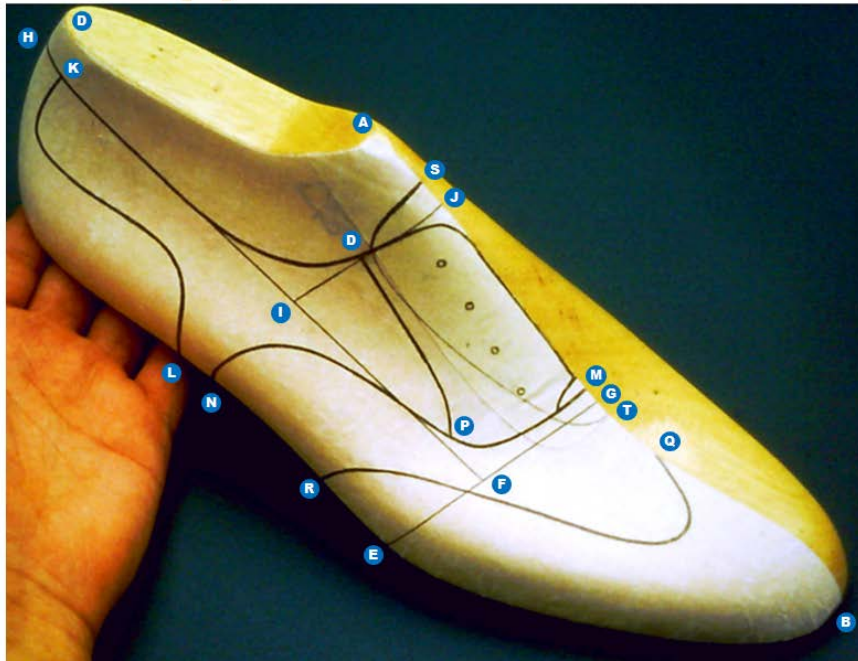
This is the classic construction and component structure. Actual design may be different.

Upper construction

Outside construction lines drawn on the last surface covered with self-adhesive designer (shoe last form) paper.

Upper construction

Top Line of the *quarter*:

- draw a curved line from point **J** to point **H**; this line must partially overlap the middle line;
- draw a line from point **G**; this line must partially overlap the top line of the basic pattern and be connected to the line **JH** with a semi-circle.

Line of the *counter*:

- join point **K**, lying on the top line of the quarter, at 15 mm from point **H**, and point **L**, lying on the lasting line at a 95 mm distance from point **C**.

Lower line of the *quarter*:

- mark point **M**, lying at a 5 mm distance from point **G**, on the line **GJ**;
- draw a curved line from point **M** to point **N** lying on the lasting line, at a 12 mm distance from point **L**.

Intermediate line of the *quarter*:

- mark point **O**, on the line **JI**; this point lies at 30 mm from point **J**;
- draw a line from point **O** to point **P**; this line shall be partially parallel to the line **JG**.

Line of the *toe-cap*:

- mark point **Q**, lying at a 25 mm distance from point **G**, on the line **GB**;
- mark point **R**, lying at a 27 mm distance from point **E**, on the lasting line.
- draw a curved line from point **Q** to point **R**.

Line of the *tongue*:

- draw a curved line from point **S**, lying at an 8 mm distance from point **J** to point **T**, lying at a 12 mm distance from point **M**; make this line intersect the instep line on a point lying at 27 mm from point **J**.

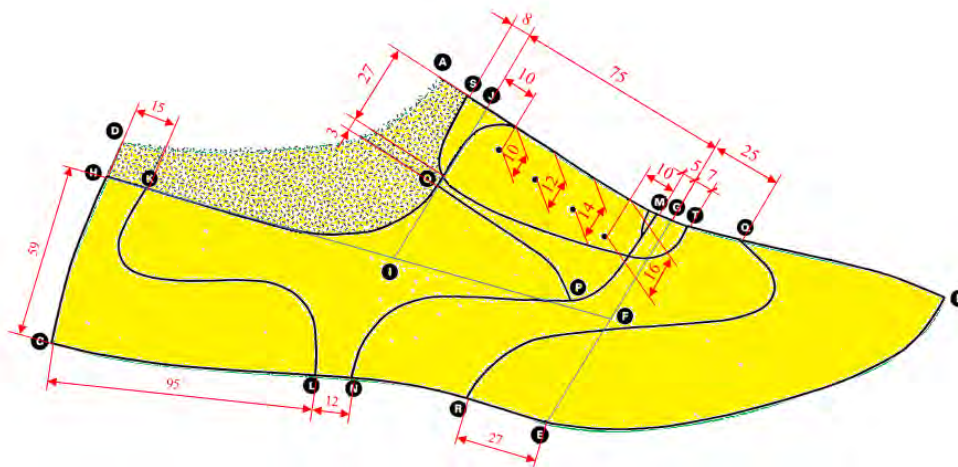
Covering tongue:

- draw a curved line from a point lying on the line **GJ** at a 4 mm distance from point **M**; this line, 10 mm long, will end on the line **MN**.

Marking of the Holes

- mark the first hole at 10 mm from the top line of the quarter;
- mark the second hole at 12 mm from the top line of the quarter;
- mark the third hole at 14 mm from the top line of the quarter;
- mark the fourth hole at 16 mm from the top line of the quarter.

Upper construction

Flatten outside shoe form.

Top Line of the *quarter*:

- draw a curved line from point **J** to point **H**; this line must partially overlap the middle line;
- draw a line from point **G**; this line must partially overlap the top line of the basic pattern and be connected to the line **JH** with a semi-circle.

Line of the *counter*:

- join point **K**, lying on the top line of the quarter, at 15 mm from point **H**, and point **L**, lying on the lasting line at a 95 mm distance from point **C**.

Lower line of the *quarter*:

- mark point **M**, lying at a 5 mm distance from point **G**, on the line **GJ**;
- draw a curved line from point **M** to point **N** lying on the lasting line, at a 12 mm distance from point **L**.

Intermediate line of the *quarter*:

- mark point **O**, on the line **JI**; this point lies at 30 mm from point **J**;
- draw a line from point **O** to point **P**; this line shall be partially parallel to the line **JG**.

Line of the *toe-cap*:

- mark point **Q**, lying at a 25 mm distance from point **G**, on the line **GB**;
- mark point **R**, lying at a 27 mm distance from point **E**, on the lasting line.
- draw a curved line from point **Q** to point **R**.

Line of the *tonque*:

- draw a curved line from point **S**, lying at an 8 mm distance from point **J** to point **T**, lying at a 12 mm distance from point **M**; make this line intersect the instep line on a point lying at 27 mm from point **J**.

Covering tongue:

- draw a curved line from a point lying on the line **GJ** at a 4 mm distance from point **M**; this line, 10 mm long, will end on the line **MN**.

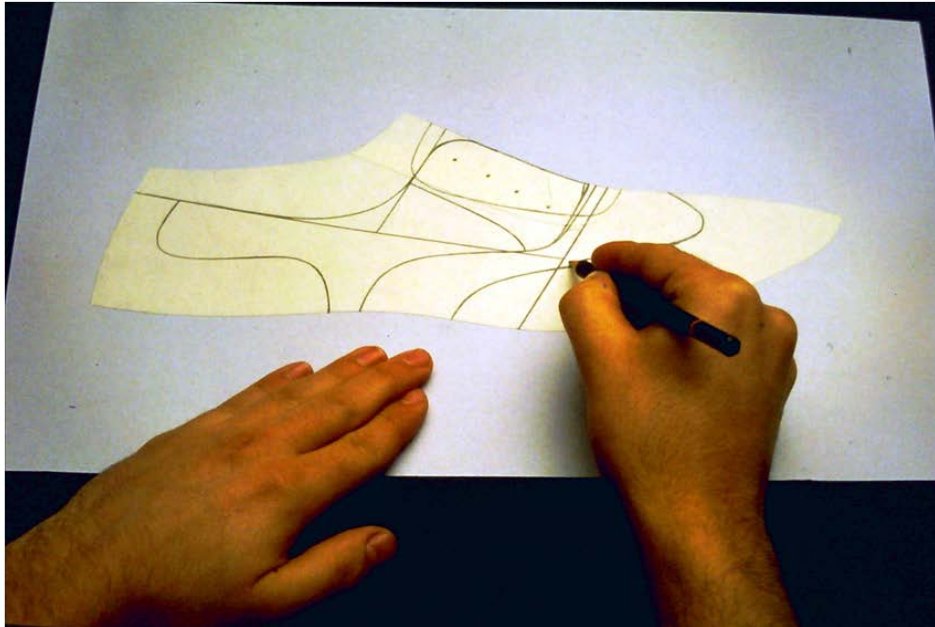
Marking of the Holes

- mark the first hole at 10 mm from the top line of the quarter;
- mark the second hole at 12 mm from the top line of the quarter;
- mark the third hole at 14 mm from the top line of the quarter;
- mark the fourth hole at 16 mm from the top line of the quarter.

Remark: Given measurement values are for easy reproduction of this style's patterns and are for orientation. Actual values depend on the shoe last characteristics, fashion trends, the aesthetic ob-

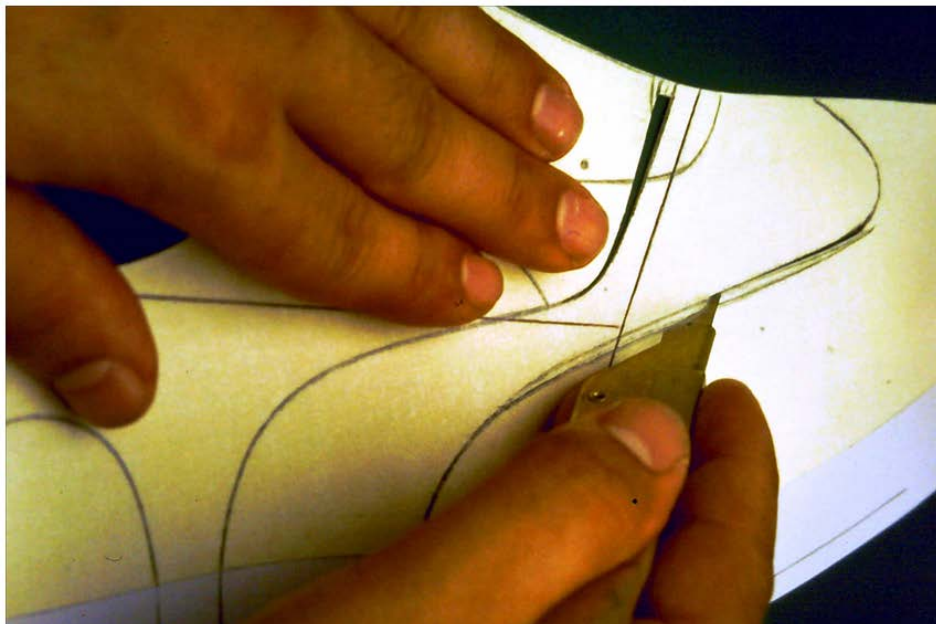
jective of the design, as well as properties of material used for the upper and technology to be used for manufacturing this shoe.

Upper construction

Copy the inside construction line of the vamp.

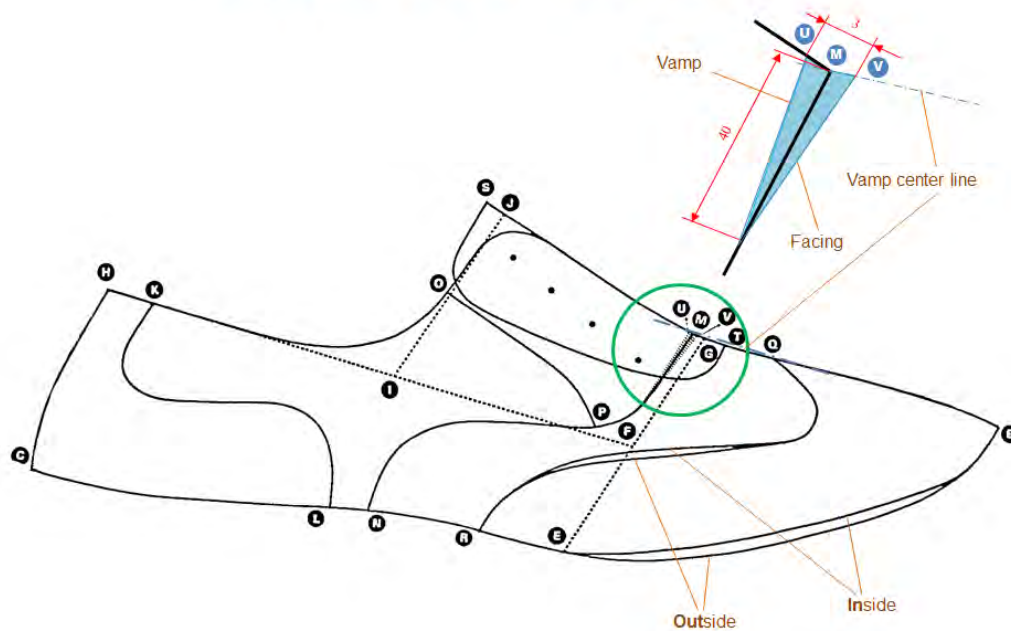
Upper construction

Cut inside construction lines of the vamp.

Sides of the cut windows are on the construction lines of the facing, vamp and toe cup.

Upper construction

Construct central part of the upper.

Lines of the wedge:

- draw two lines 3 mm apart, on the sides of the line **MN**; point **M** lies in the middle between them and the two lines will meet at a 40 mm distance from point **M**;
- line **UN**: the line of the central part;
- line **VN**: line of the quarter.

Inside line of the *toe-cap*:

- take the line of the toe-cap; draw a curved line starting from a point lying at 3 mm from point **Q** along the toe-cap line; the maximum distance between the toe-cap line and this curved line is 30 mm in the middle part of the line. The two lines merge at approximately 4 mm from point **R**.

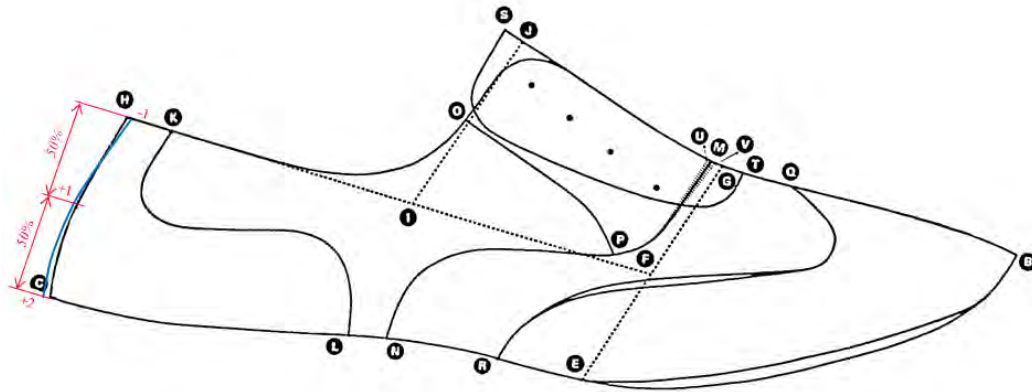
Draw/mark and cut inside construction lines.

Upper construction

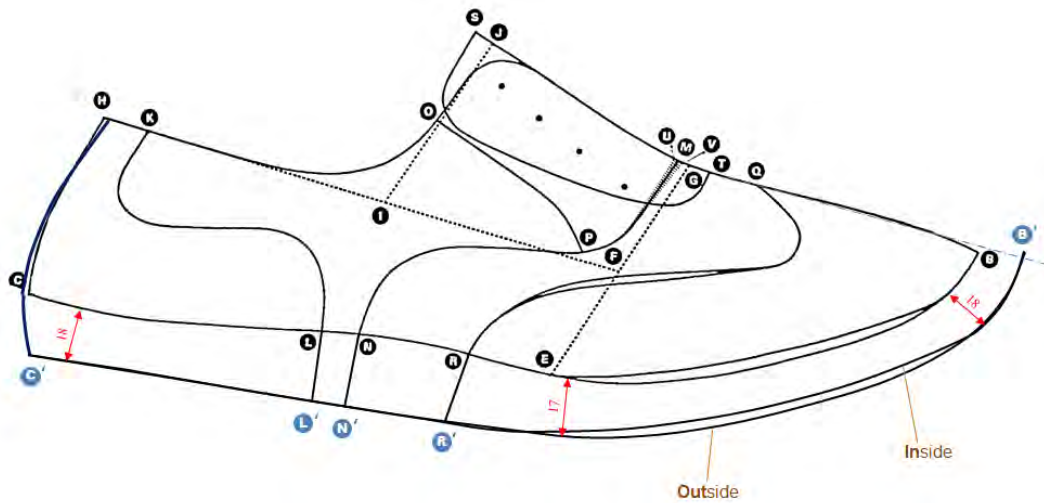
The shell of the upper.

Upper construction

Construct back curve.

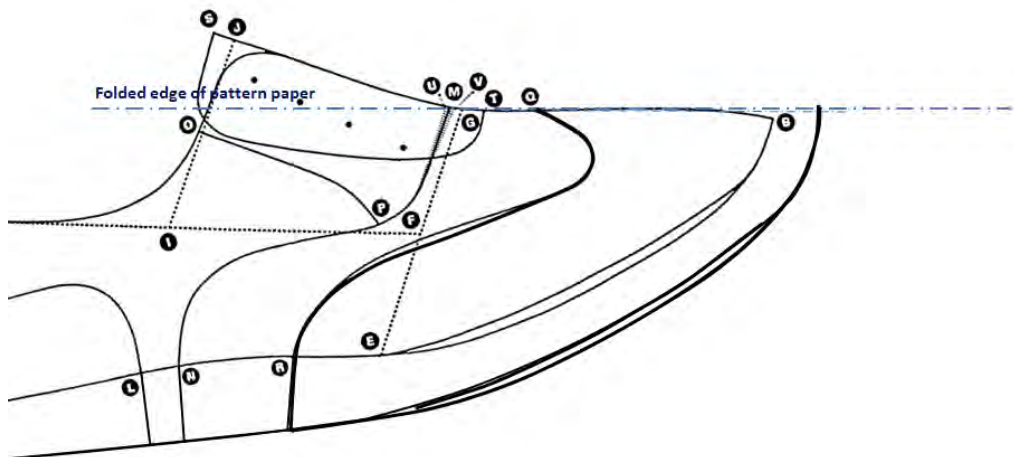
Upper construction

Add lasting margin.

The width of the lasting margin depends on the sandal lasting and assembling method.

Upper construction

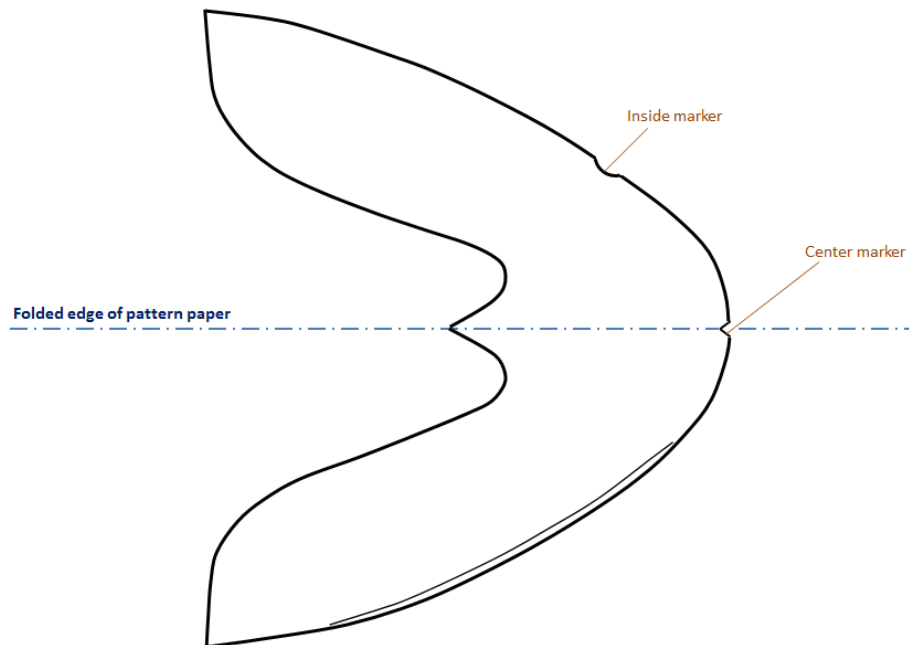
Copy construction lines (= contours) of the outside toe cup, mark inside lines and cut the contour (both layers).

Align toe cup center line with the folded edge of the pattern paper.

Mark inside and center of the pattern.

Remark: Wings and feather lines on the in- and outside of the toe cup are different.

Upper construction

Copy construction lines (= contours) of the outside toe cup, mark inside lines and cut the contour (both layers).

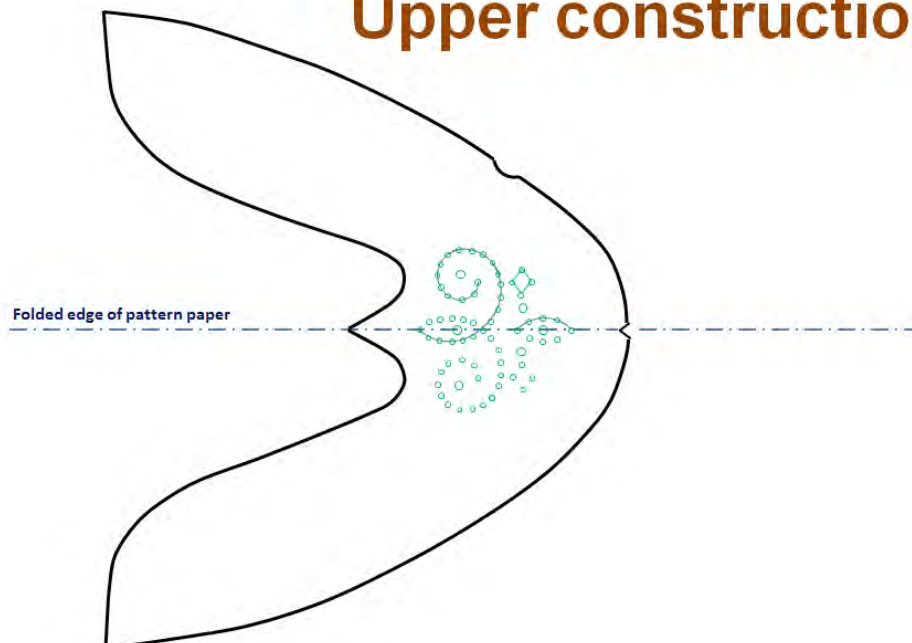
Align toe cup center line with the folded edge of the pattern paper.

Mark inside and center of the pattern.

Unfold toe cup pattern and cut inside feather line.

Remark: Wings and feather lines on the in- and outside of the toe cup are different.

Upper construction

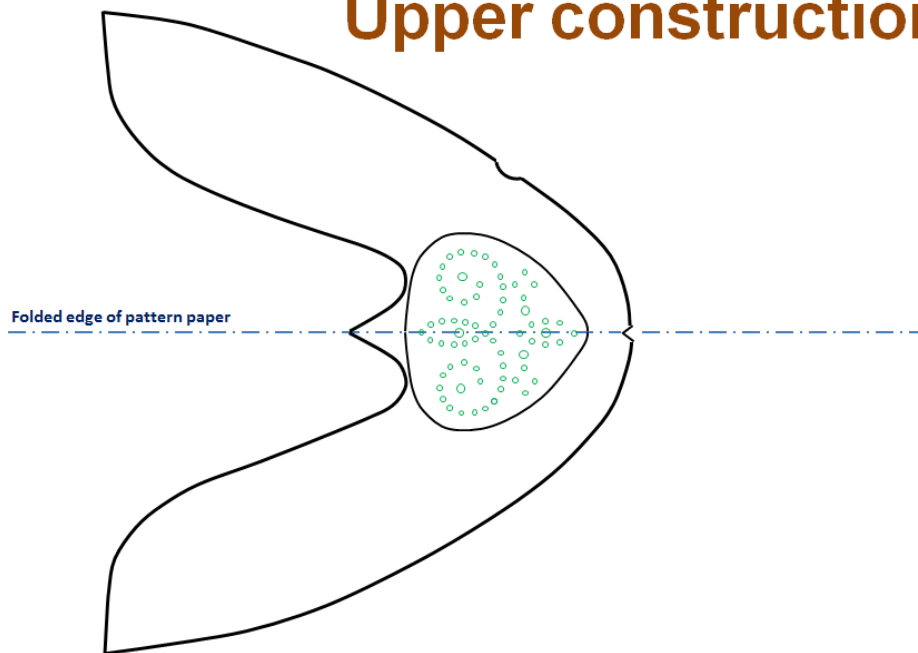
Define (draw half) punchlines.

Distribute punches along punch lines.

Mirror (by unfolding) the punch decoration.

Punch decorations are symmetric to the front center line of the toe cup and are the same on the left and the right shoe. Usually classic designs are composed from 1-3 punches of different diameters (1-4 mm).

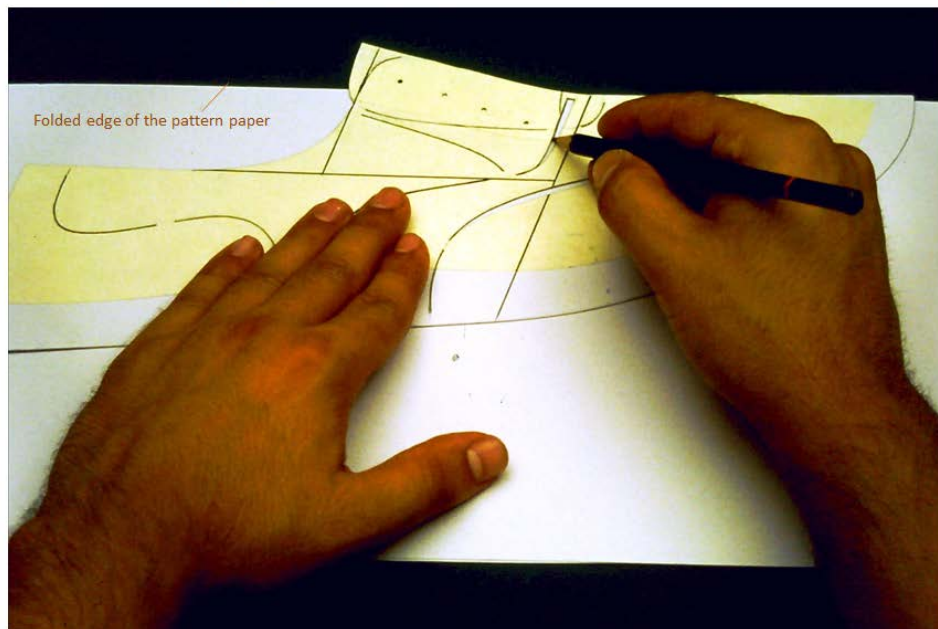
Upper construction

Draw, cut (both layers) and unfold punch underlay.

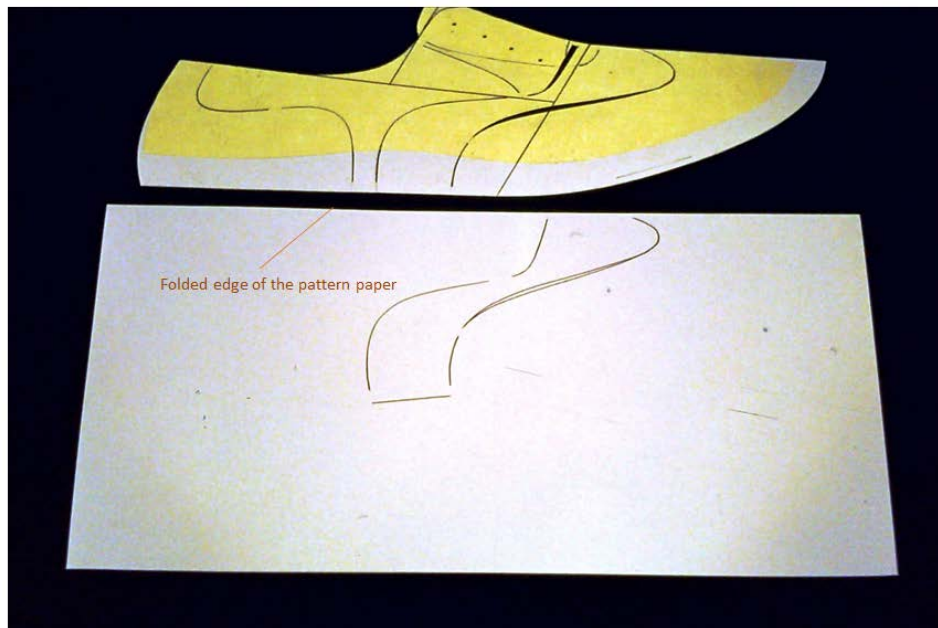
The material of the underlay normally is the same or very contrasted (e.g. black on white) color than the shoe upper.

Upper construction

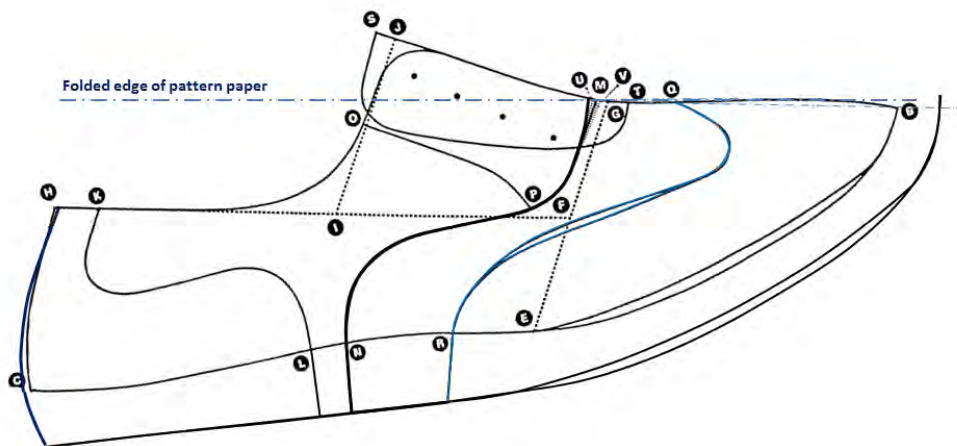

Copy vamp construction lines (inside and outside).

Upper construction

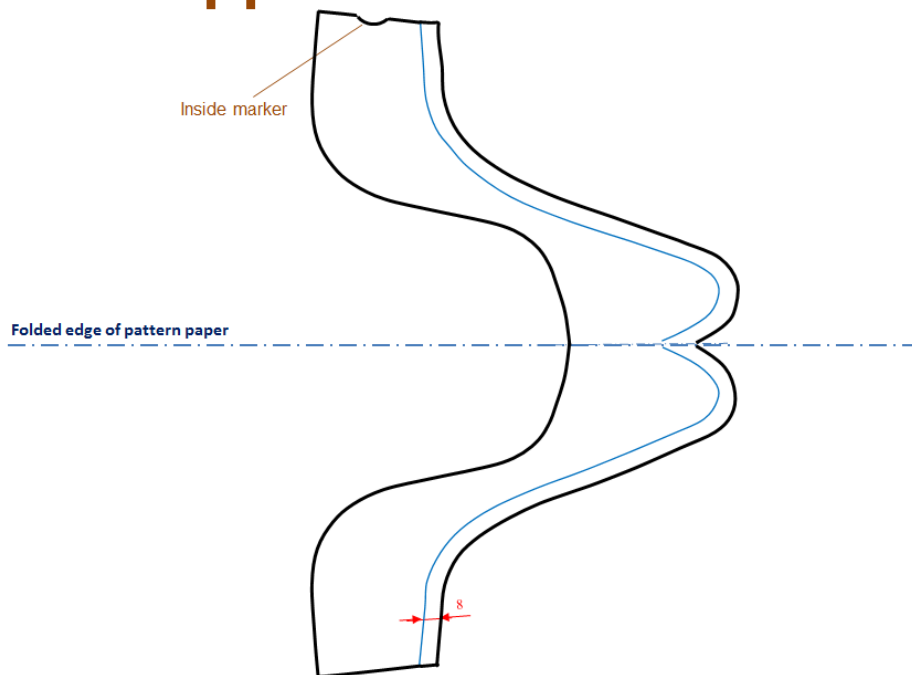

Upper construction

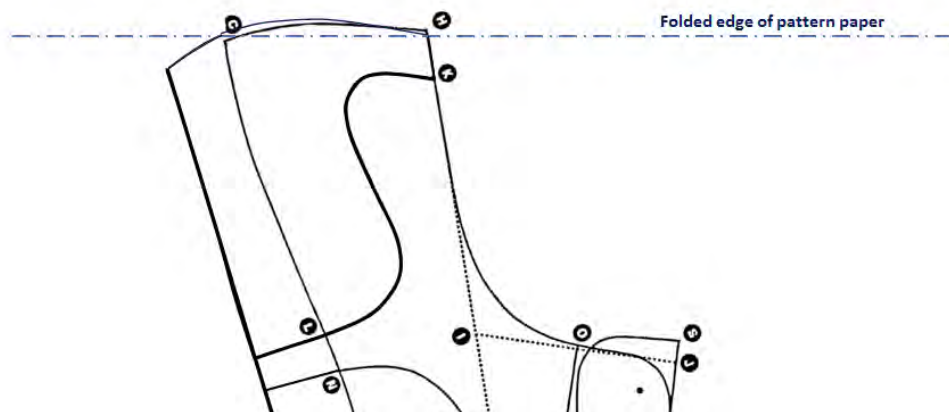
Align vamp center line with the folded edge of the pattern paper.
Copy construction lines of the outside vamp, mark inside lines and add overlap allowance.

Upper construction

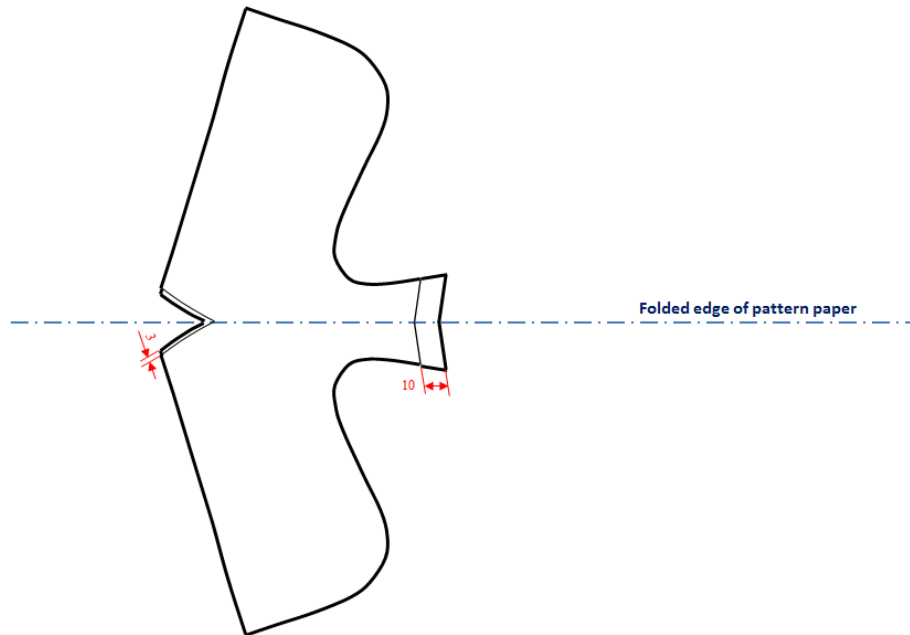
Unfold vamp pattern, correct overlap allowance and cut surplus.

Upper construction

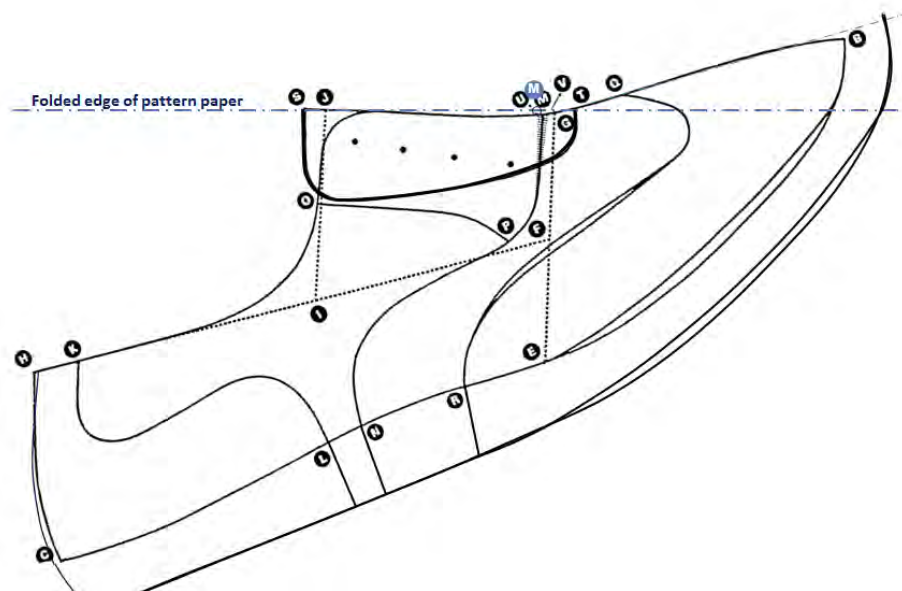
Align counter (back curve) with the folded edge of the pattern paper.
Copy construction lines of the counter.

Upper construction

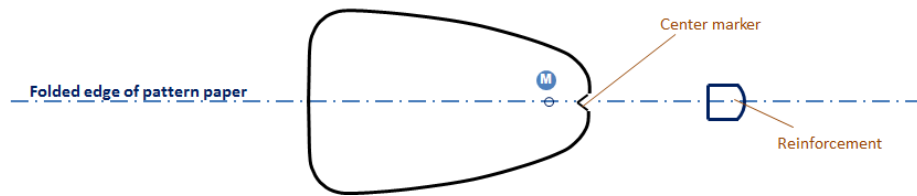

Add stitching (3 mm) and folding (10 mm) allowances and cut contour (both layers).
Unfold counter pattern.

Upper construction

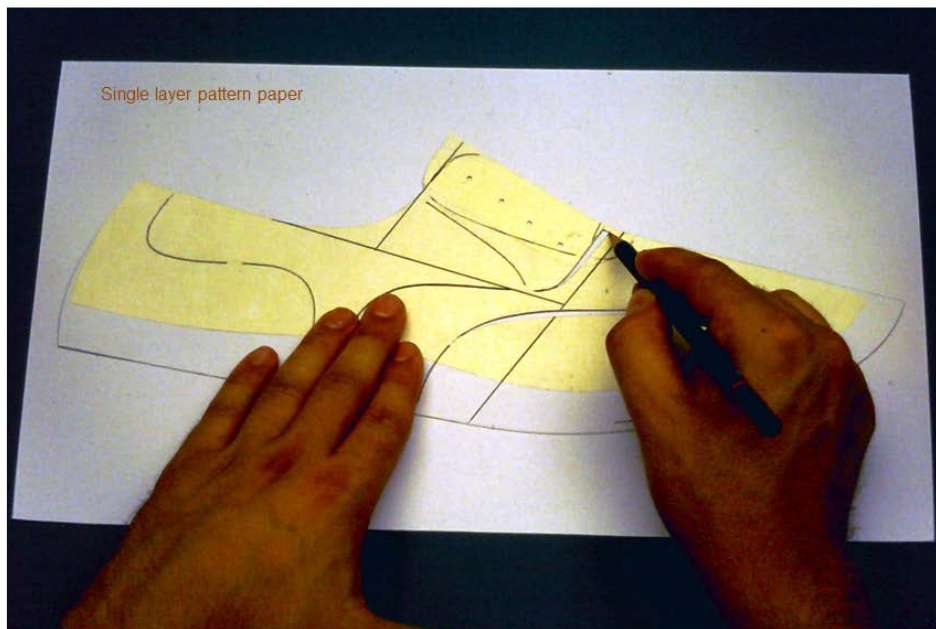

Upper construction

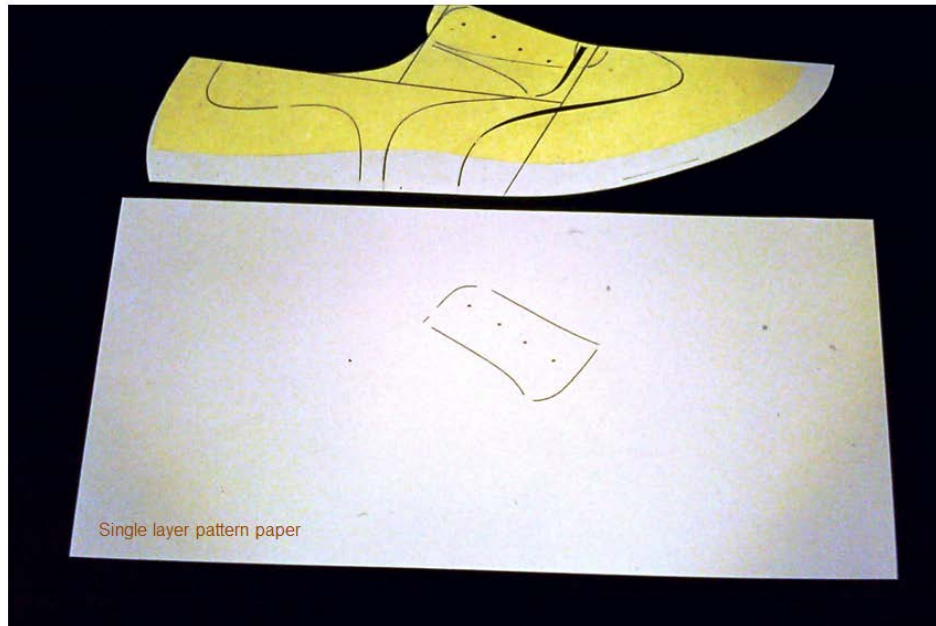
**Cut tongue pattern (both layers).
Unfold tongue pattern.**

Upper construction

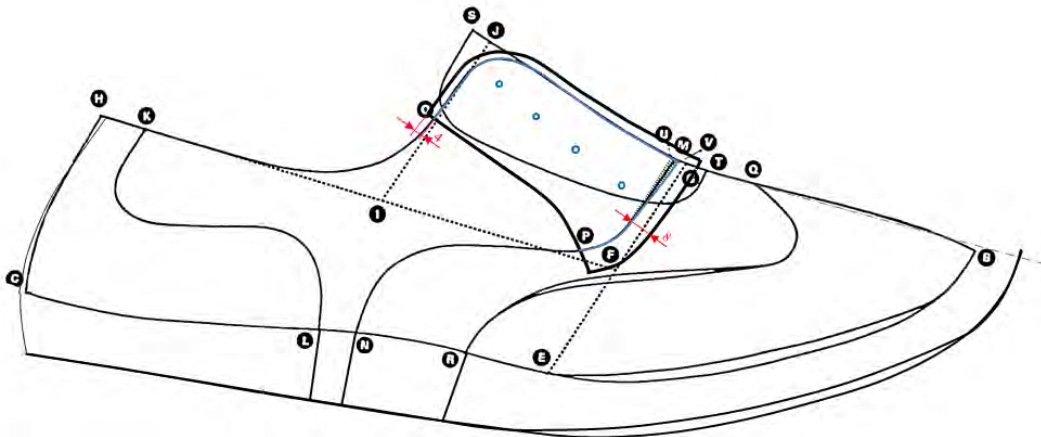

Copy facing construction lines.

Upper construction

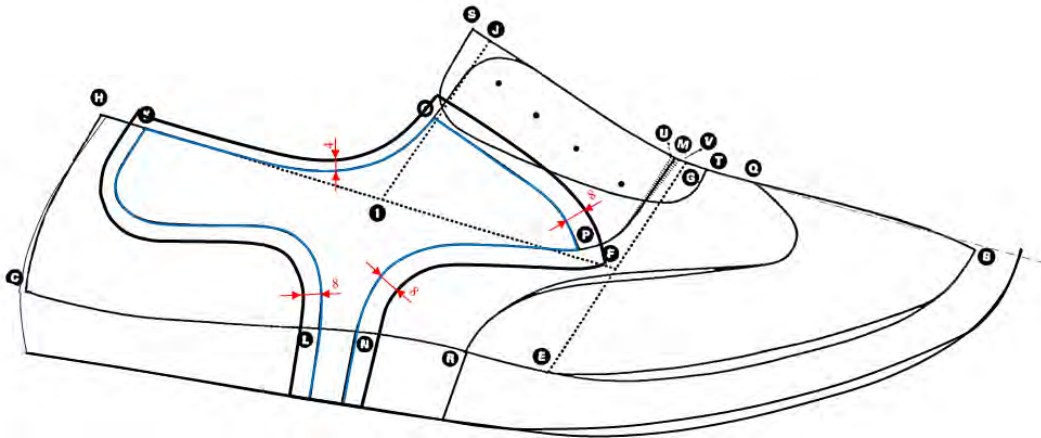

Upper construction

Copy construction lines and lace holes of the facing.
Add edge folding (4 mm) and overlap (8 mm) allowances and cut contour.

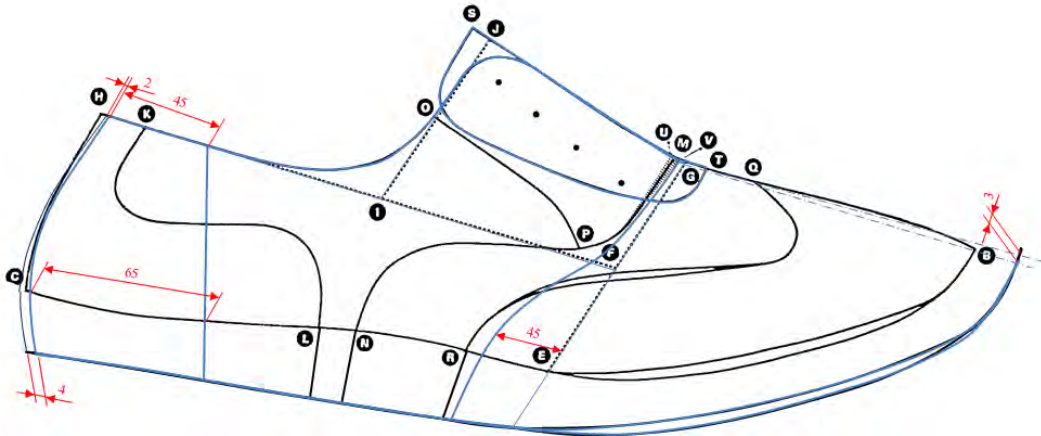
Upper construction

Copy construction lines of the quarter.

Add edge folding (4 mm) and overlap (8 mm) allowances and cut contour.

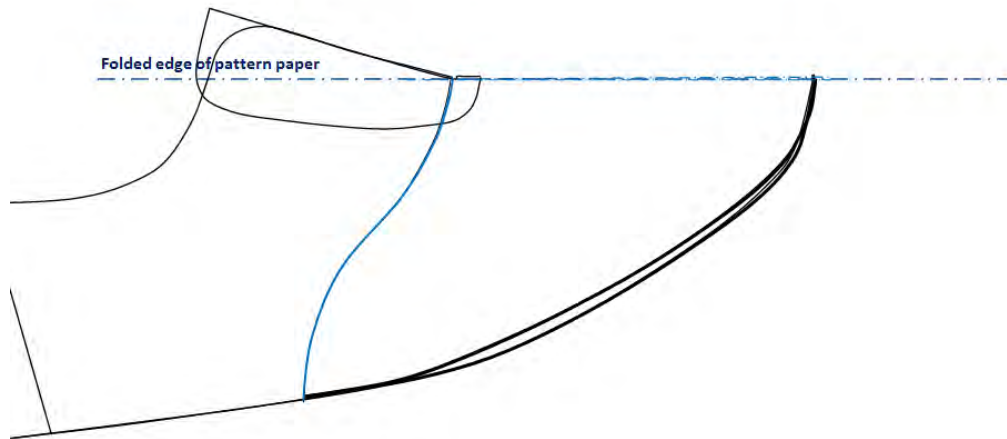
Lining construction

Line of the *upper*:

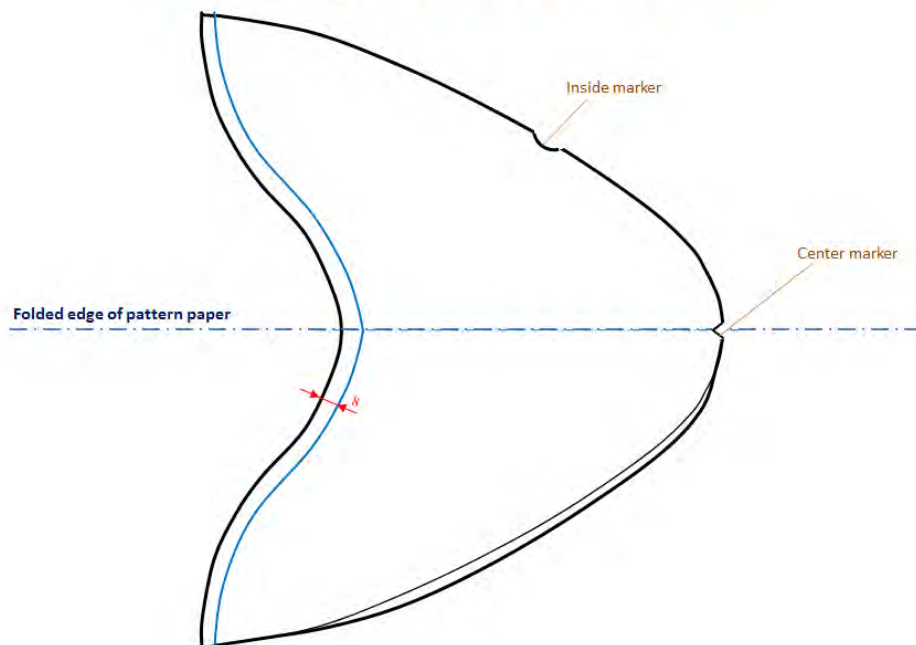
- mark a point on the lasting line, at 25mm from point **E** on the toe girth;
- draw a curved line from point **V** to point **W**; this line must cross the point mentioned above.

Lining construction

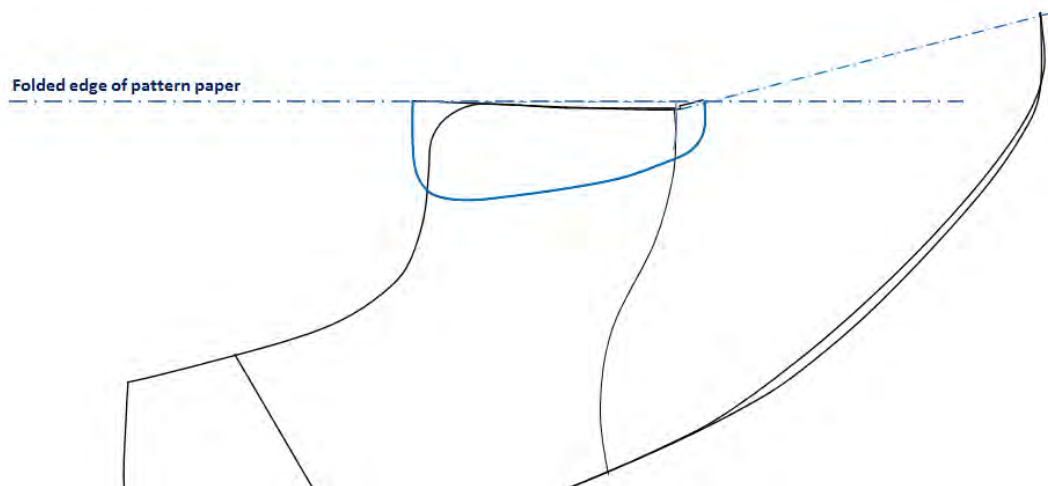
**Align vamp lining center line with the folded edge of the pattern paper.
Copy construction lines of the vamp lining.**

Lining construction

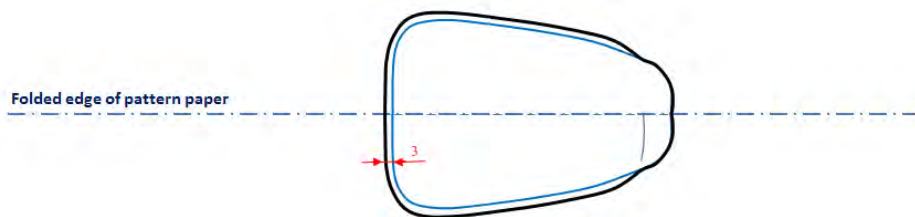
**Align vamp lining center line with the folded edge of the pattern paper.
Copy construction lines of the vamp lining.
Mark overlap allowance.
Cut contour (both layers) and mark inside feather line.
Unfold vamp lining pattern.**

Lining construction

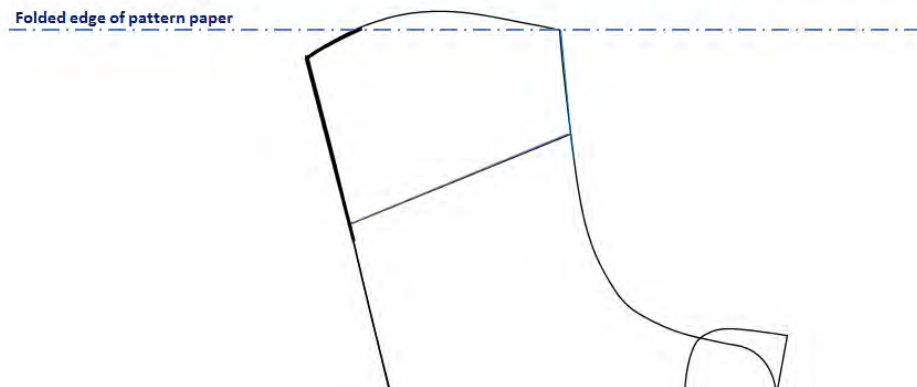
**Align tongue lining center line with the folded edge of the pattern paper.
Copy tongue contour and mark vamp line.**

Lining construction

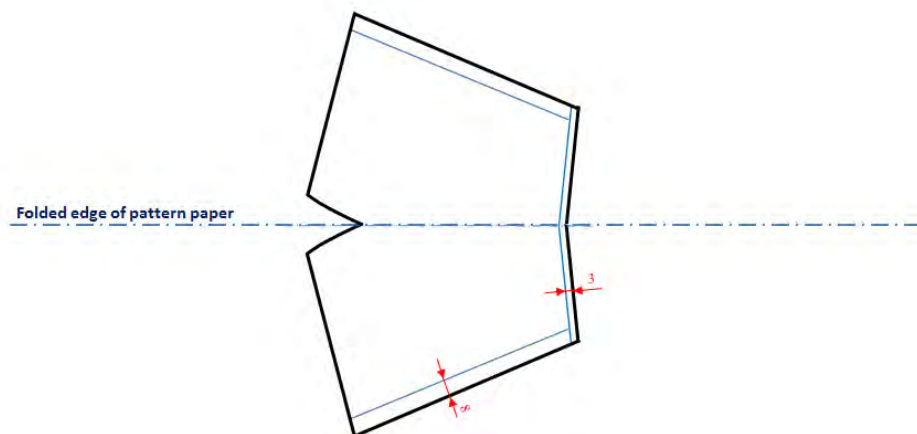
**Add trimming allowance and cut contour.
Unfold tongue lining pattern.**

Lining construction

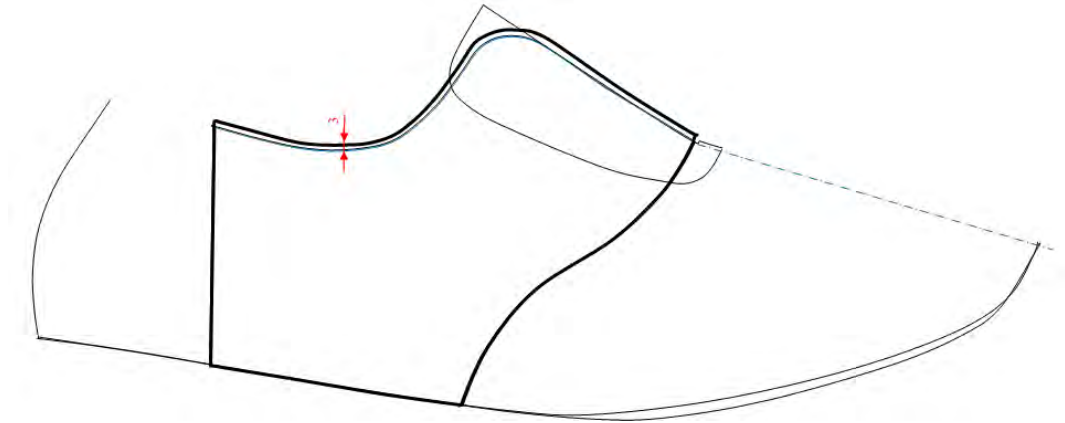
**Align counter lining center line with the folded edge of the pattern paper.
Copy construction lines.**

Lining construction

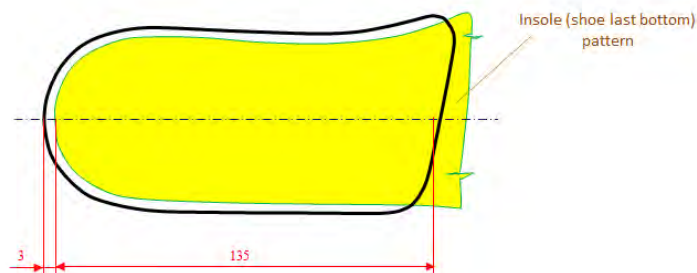
**Add overlap (8 mm) and trimming (3 mm) allowances, cut contour (both layers).
Unfold counter lining pattern.**

Lining construction

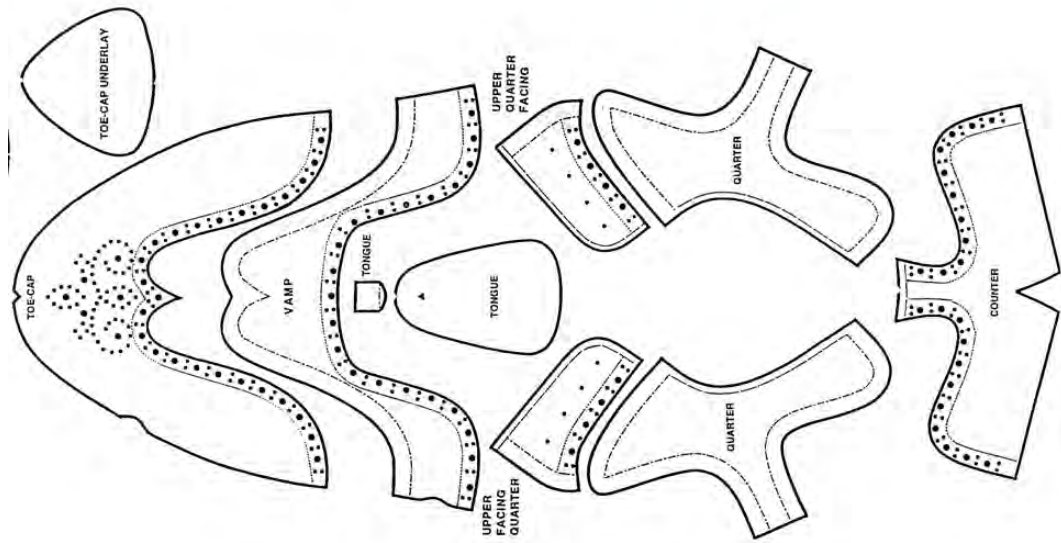
**Copy construction lines of the quarter lining.
Add trimming allowance.
Cut quarter lining pattern.**

Sock lining construction

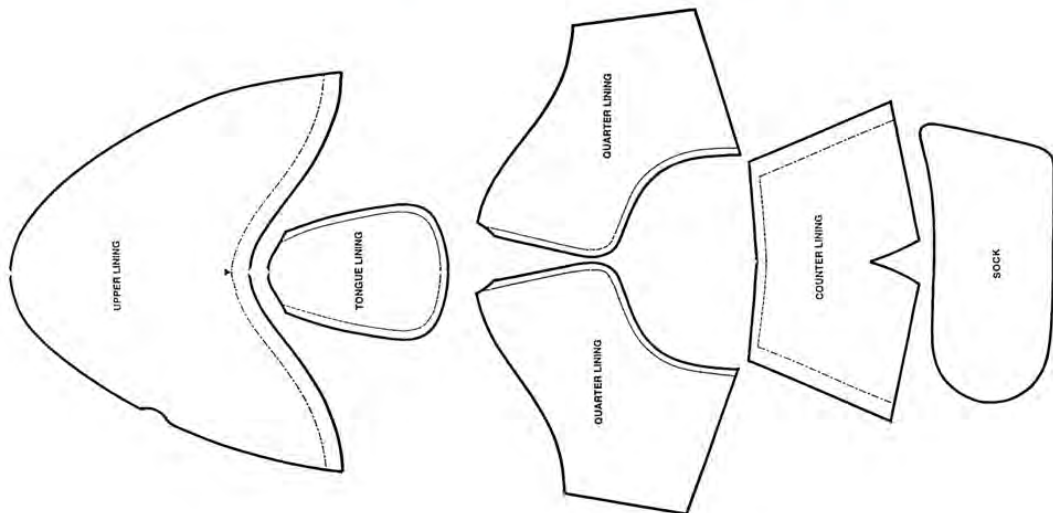
The sock lining may cover only the heel or the shank (like this) part or the entire insole. It may be padded with soft underlays (e.g. foam) or cover a shaped insole (e.g. orthotics) inserted in the finished shoe.

Upper components

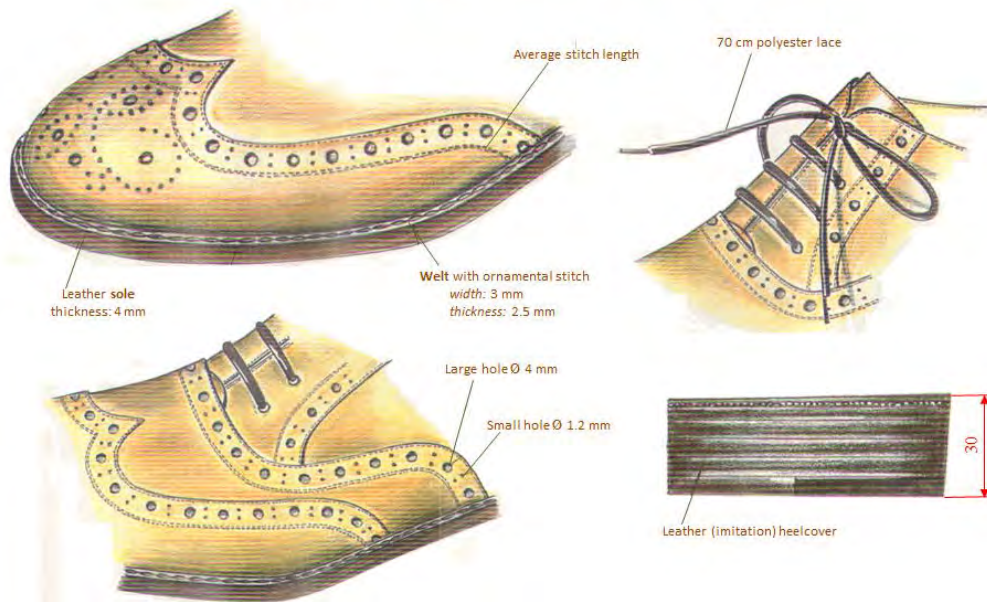
Cutting and marking patterns with component name labels. (Remark: The inside and outside quarters are exactly the same.)

Lining components

Cutting and marking patterns with component name labels. (Remark: The inside and outside quarter linings are exactly the same.)

Style specification

Material and component properties, their performance depend on purpose of use (functions) and quality standard of the final product.

Punch decorations (examples)

Shapes of construction lines and contours, as well as decoration of components are subject to actual fashion trends and/or traditions of the manufacturer (especially in case of brands).

Mens Oxford shoe

END OF LESSON

Compiled by Dr. Ferenc **SchméI** (MSc, PhD) – UNIDO consultant

Az UNIDO e-Oktatási tananyaga

3. Modul: A lábbeli divat

A lábbeli a ruházat része (azaz kiegészítője) és mint ilyen ki van téve a divat állandóan változó hatásainak. Ez a modul a divattal és a formatervezéssel kapcsolatos legfontosabb fogalmakat tekinti át – különös tekintettel a lábbelikre.

Kifejezések	Szószerdet
CMYK Divat Gyártmányfejlesztés Kollekcio építés Konstrukcio Marketing Minőség Meghatározás Az öltözködés módja, etikett, bútor(zat), beszéd(mód) stb., amely egy meghatározott időszakot ural.	CMYK: Szubtraktív (kivonó) model, melyben a különböző színű apró festékpöttyökről visszavert színek együttes érzete adja a végleges színt. Divat: Az öltözködés módja, etikett, bútor(zat), beszéd(mód) stb., amely egy meghatározott időszakot ural. Gyártmányfejlesztés: A gyártmányfejlesztés a ruházati (benn a bőrfeldolgozó és a cipő) iparban olyan komplex tevékenységet jelent, amely felhasználja a divat, a marketing és a konstrukciós információkat Kollekcio építés: Periodikusan (általában értékesítési szezononként) ismétlődő feladat, amely egy koherens termék választék létrehozására Konstrukcio: A termék szerkezeti felépítése, melyet az alkalmazott anyagok és alkatrészek, valamint ezek közötti kapcsolatok vagy összezerősítési módok egységes tárggyá alakítanak. Marketing: Olyan vállalati tevékenység, ami a vevők, vagy felhasználók igényeinek kielégítése érdekében elemzi a piacot, meghatározza az eladni kívánt termékeket és szolgáltatásokat, megismeri azokat a fogyasztókkal, kialakítja az árakat, megszervezi az értékesítést és befolyásolja a vásárlókat. Minőség: A tárgyak, jelenségek olyan belső lényegi szerkezete, amittől az adott tárgy az, ami. A dolgok lényegét jellemző tulajdonságok összessége. Piac szegmentálása: Nagyobb homogén piac meghatározása és felbontása jól megkülönböztethető részre, amelyeken belül hasonlóak a szükségletek, az igények, a követelmények és egyéb jellemzők. A feladat a megcélzandó piaci szegmens vásárlóinak (fogyasztóinak) pontosan megfelelő termékskálák kialakítása. Piacutatás: A megcélzott piacra, az ott elhelyezni kívánt termékekre és szolgáltatásokra vonatkozó információk összegyűjtése, értékelése és értelmezése, valamint a múlt, a jelen és várható jövőbeli piaci viszonyok elemzése; az üzleti lehetőségekkel kapcsolatos piaci helyzet (vásárlói szokások, fizetőképesség, kereslet, versenyhelyzet stb.) tanulmányozása. Rés marketing: A piaci résre való összpontosítás során a marketing eszközöket a vásárlóközönség egy kis, de jól meghatározott hányadára irányítják. Piaci résnek nem 'létezik' önmaguktól, hanem azoknak a szükségletnek, igényeknek és keresletnek a felismerése révén 'létrehozják' azokat, melyeket nem elégítenek ki (teljesen vagy részben) a jelenlegi szállítók. RGB: Olyan additív színmodell, amely a vörös, zöld és kék fény különböző mértékű keverésével határozza meg a különböző színeket. Termék stratégia: Általánosságban kijelöli a gyártmányok piaci értékesítésének tervezett módját és menetét. Tervezési irányelv: A következő szezonra újonnan kialakítandó termékek legfontosabb esztétikai és konstrukciós jellemzőit határozza meg.

A modulhoz tartozó szószerdet tartalma.

A modulhoz tartozó források jegyzéke (baloldalon) és a szerzői jog felbukkanó ablaka (jobboldalon).

A ruházat és kellékeinek tulajdonságai

MINŐSÉG

Racionális tulajdonságok

Tartósság, érték, ár, nyereség

DIVAT

Irracionális tulajdonságok

Forma/alak, szín, díszítés

Általánosságban a minőség a tárgyak, jelenségek olyan belső lényegi szerkezete, amittől az adott tárgy az, ami. A belső lényegi szerkezet (struktúra) meghatároz számos külső és belső tulajdonságot, melyek mérhetők, érzékelhetők. Filozófiai értelemben a minőség a dolgok lényegét jellemző tulajdonságok összessége. A hétköznapi életben aszerint, hogy az adott tárgy vagy jelenség a vizsgált tulajdonsága(i) alapján milyen mértékben alkalmas feladatának ellátására jó vagy rossz minőségűnek ítéljük azt. A minőség az MSZ 553-83 szabvány szerint a termék azon tulajdonságok összessége, a melyek alkalmassá teszik meghatározott szükségletek kielégítésére, rendeltetésüknek megfelelően.

A divat egy adott kultúra vagy kor irányzata, amely leggyakrabban az öltözködést, protokolláris szokásokat és a társas érintkezés szabályait befolyásolja. Általánosabban divatként hivatkozhatunk az alábbi fogalmakra:

- az élet külső formáit, a társas érintkezést, a viselet, az öltözködés módját irányító és konkrét változó szokások összessége, rendszere;

- felkapott szokás;
- valakinek vagy valaminek időhöz kötött közkedveltsége.

Egy termék minőségének (ésszerű tulajdonságainak) és divatosságának (a funkcionalitás szempontjából ésszerűtlen tulajdonságainak) arányban kell lenniük a tárgy jellegének (pl. használati tárgy, öltözködési cikk stb.) és az aktuális piaci igényeknek megfelelően.

Divat

- Az aktuális **stílus** vagy szokás az *öltözködésben* vagy *viselkedésben*.
- *Adott időben* aktuális vagy **preferált öltözködési, díszítési, viselkedési vagy életviteli mód**.
- Az *öltözet* vagy *viselkedésmód* által is jelzett **társadalmi helyzet** vagy **kiváltság**.
- Uralkodó **szokás** vagy **stílus** az *öltözködésben*, az etikettben, a társadalmi érintkezésben.
- Népszerű vagy legutóbbi *öltözködési*, hajviseleti, díszítési vagy viselkedési **stílus**.
- Egy szerkezet **stílusa, alakja, megjelenése**, módja; *mintázat, modell*; mint egy hajó, takaró, oltár stb. divatja.
- Uralkodó mód(szer) vagy stílus - különösen az *öltözködésben*; *ruhák* hagyományos és szokásbeli használata.
- Erőforrás az **arculat** átviteléhez és ezzel *társadalmi üzenetet* közvetíteni.

Általános értelemben a divat az adott időszakban uralkodó öltözködési, díszítési, viselkedési és életviteli mód, azaz a társadalom és a [szub]kultúra által elfogadott megszokásokhoz való viszony. A stílust sokszor a divat szinonimájaként használják abban az összefüggésben, ahogy az elfogadott eleganciához viszonyul (pl. utazási mód, a miniszoknya az 1960-as évek végén). A divat bizonyos mértékig összefügg a vagánysággal, a hagyományoktól való eltérés hangsúlyozásával.

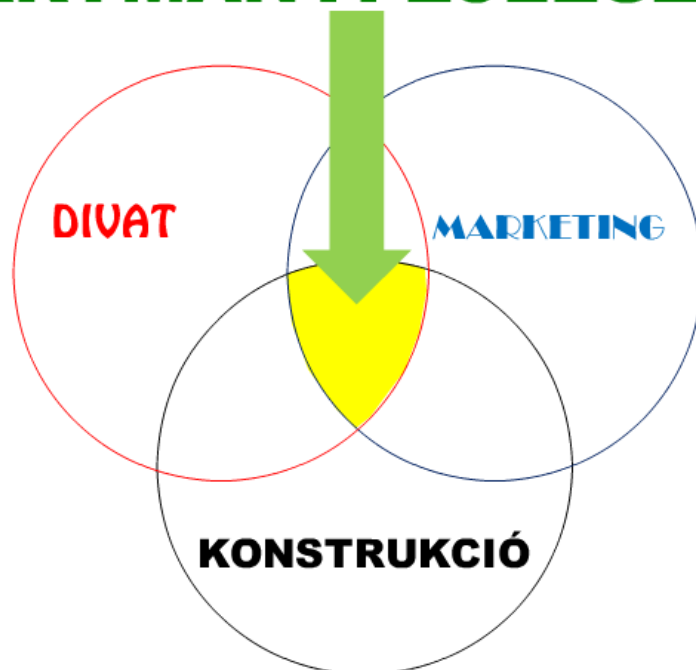

A divat önmagában is egyfajta ábrázoló művészet, minthogy szorosan összefügg a termékek esztétikai megjelenésével.

Ez és a további illusztrációk (a zöld gombra kattintva láthatókká válnak) olyan művészeti alkotásokat mutatnak, melyeket a divat inspirált.

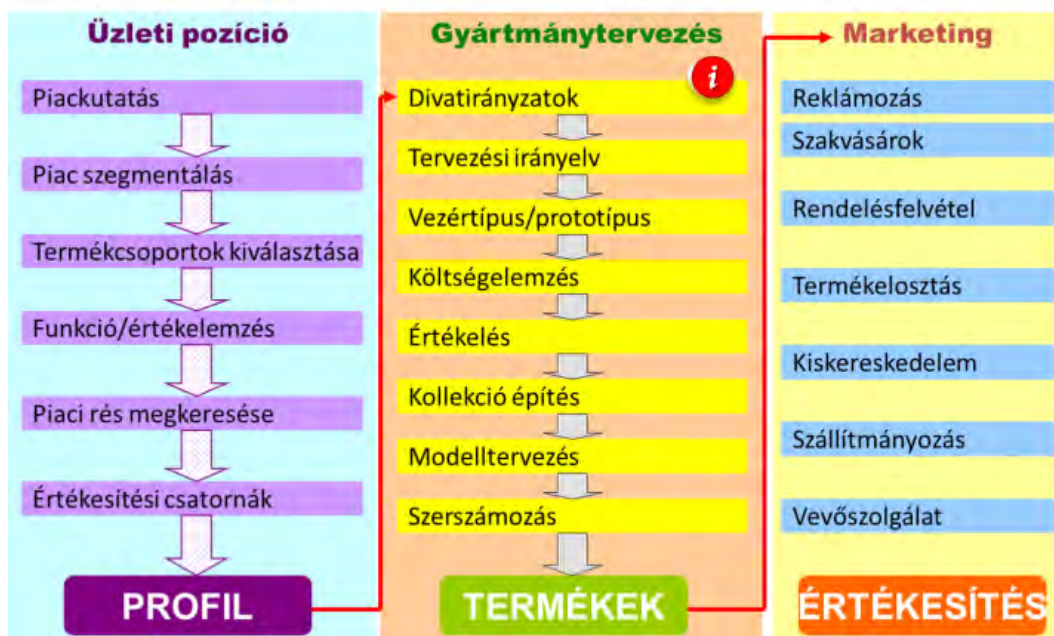

GYÁRTMÁNYFEJLESZTÉS

A gyártmányfejlesztés a ruházati (benne a bőrfeldolgozó és a cipő) iparban olyan komplex tevékenységet jelent, amely felhasználja a divat, a marketing és a konstrukciós információkat és technikákat.

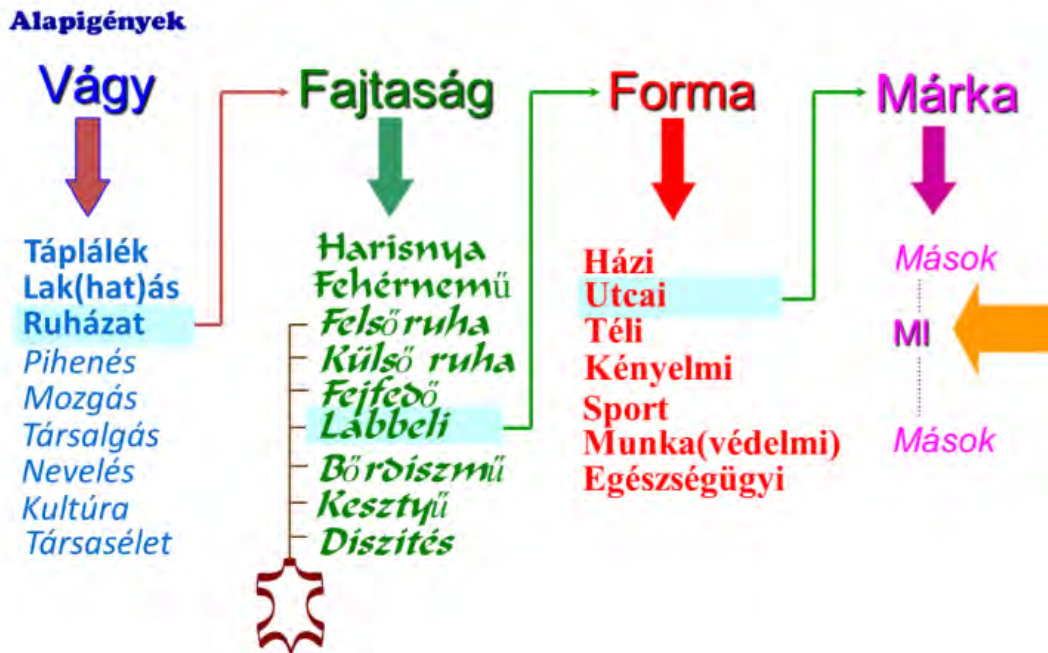
TERMÉK STRATÉGIA

A termék stratégia általánosságban kijelöli a gyártmányok piaci értékesítésének tervezett módját és menetét. Ez egy terv a termék majdani értékesítésre vonatkozóan a megcélzott piac természetének értékelése, az elérendő piaci részesedés, a termékek piacra juttatása és az elvárt nyereség tükrében. A vállalkozások jelentős része kifejleszti termék stratégiáját még azt megelőzően, hogy azt a kiválasztott piacra eljuttatja. Ez a termék stratégia alapul szolgál a gyártmánytervezéshez, valamint a

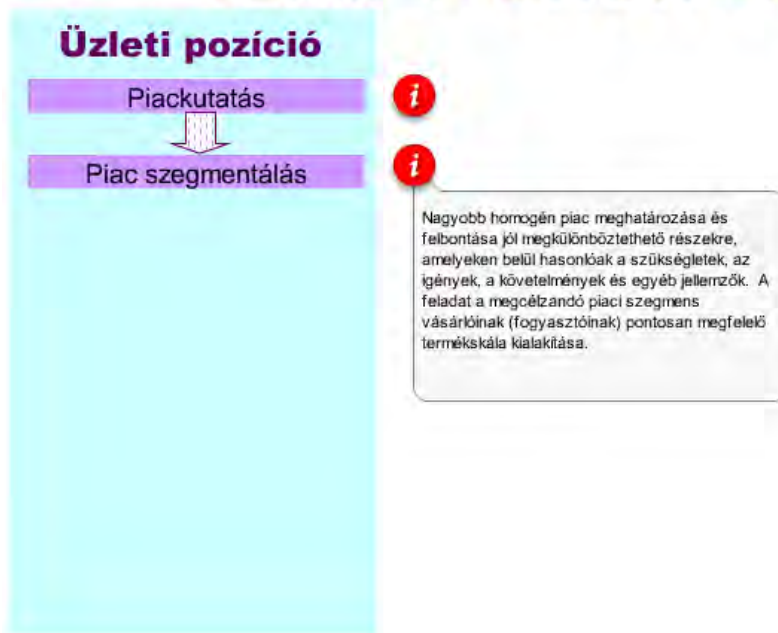
későbbi gyártmány kollekciók kialakításához. Bár a stratégia látszólag marketing irányultságúnak tűnhet, mégis elsődlegesen és főként a kollekció kiépítését szolgálja. A végtermékek tervezése (a dizájn, a konstrukciótervezés, a modellezés, a mintaszerkesztés, a minőségi követelmények) a teljes termelési folyamat alapvető dokumentumainak elkészítését jelentik.

EMBERI SZÜKSÉGLETEK

Maslow elmélete szerint az embereknek három alapvető (létszükségleti) igényük van: fiziológiai (túlélés), biztonsági és közösségi élet. A ruházkodás a két legfontosabb tényezőnek is eleme, mint-hogy hozzájárul az alapvető életfunkciók fenntartásához (pl. télen melegen tartja a testet) és a biztonságához (pl. védi a testet a külső hatásokkal szemben). A ruházkodást többfajta elem adja: ezek jó részét történelmileg először állati bőrből készítették és ma is - most már előzetesen kikészített - természetes bőrből állít(hat)ják elő. A lábbeli a ruházat kiegészítő eleme, de ennek is több formája lehet és mindegyiket nagyszámú gyártó biztosítja a piac (vevők) számára. A gyártmánytervezés egyik fontos feladata, hogy a piaci (márka) versenyben sikerrel érvényesülni képes termékeket fejlesszen ki.

TERMÉK STRATÉGIA

Egy új üzlet(i tevékenység) pozicionálása vagy egy már meglévő üzlet újrapozicionálása általában részletes piackutatással kezdődik, amely tiszta képet ad az aktuális és várható piaci viszonyokról. Amikor a feltételek (fizetőképes kereslet, termékek és szolgáltatások, versenyhelyzet, szabályozók stb.), akkor a feltárt piaci szegmensekre lehetőségei hatékonyság szempontjából összehasonlíthatók.

Általában a specializáció (szakosodás) olyan feltételek létrehozását vagy kialakítását jelenti, melyek között a rendelkezésre álló erőforrások és eszközök egy meghatározott feladatra mozgósíthatók és/vagy összpontosíthatók. Az üzlet(i tevékenység) pozicionálása szempontjából ez egy olyan döntés, amely leszűkíti a termékválasztékot a korábban már kiválasztott piac(i szegmens) igényeihez.

igazítva és így versenyképes helyzettel kecsegtet az értékesítés során. A kiválasztott termékcsoporth(ok)on belül nyilvánvaló hasonlóság van a megcélzott piaci igényeknek megfelelően, de ezt befolyásolják a gyártási körülmények is.

Az üzlet [újra]pozícionálása az üzleti profilt eredményezi a vállalkozás piaci és termék orientációja szempontjából.

A gyártmányfejlesztés olyan új vagy az eddigiektől különböző termékek létrehozását jelenti, melyek új vagy hozzáadott előnyökkel kecsegteti a vevőket. Ez jelentheti az addig gyártott/szállított

termékek vagy azok megjelenésének módosítását, vagy olyan merőben új/eltérő jellemzőkkel bíró gyártmányok kialakítását, melyek az újólag meghatározott vevőigények vagy egy piaci rés szükségleteit hivatottak kielégíteni. A kifejlesztett gyártmányok körét jól meghatározza az üzlet profilja, amit az üzlet pozicionálásával alakítottak ki.

DIVAT

- Készítmény, építmény, **alakzat; megjelenés; jellemző forma.**
- Meghatározott konstrukció, **alak(zat), stílus vagy mintázat; különösen a ruházat egy meghatározott stílusa.**
- (Egyfajta) mód(ozat), (egyfajta) módszer, (egyfajta) út.
- Ténykedési mód, viselkedés; *pl.*, **magatartás**, manír, gesztus.
- A létrehozás aktusa vagy folyamata; a megmunkálás hozzáadott értéke.
- **Uralkodó szokás**, jelenlegi vagy szokásos használat, különösen egy meghatározott helyen és időben vagy a társadalom egy meghatározott rétegében.
- Az **öltözködés módja**, etikett, bútor(zat), beszéd(mód) stb., amely **egy meghatározott időszakot ural.**
- Társadalmi státusz; *különösen* felső körökben, amit a **ruházattal** és viselkedéssel is **kimutatnak.**
- **Pusztá forma(ság), színlelés.**

A kiemelt meghatározások különösen jellemzők az öltözködésre (ruházatra) és annak kiegészítőire - közöttük a lábbelikre.

Csipes Antal: A divatról komolyan. BALASSI KÖNYVKIADÓ, Budapest, 2011. 208 oldal.

DIVAT

- Az öltözködés (benne a **lábbelik**) stílusa, kozmetikum vagy viselkedés.
 - Preferált meghatározói (pl. lábbelik esetében)
 - színek és azok kombinációja,
 - a felsőrész anyaga (vastagság, barkarájz és/vagy kikészítés, felületi rajzolat/textúra),
 - szabás (sziluett),
 - kaptafa formája (különösen az orr-rész alakja és hosszúsága),
 - a talpi rész szerzete és vastagsága,
 - sarokforma és sarokmagasság,
 - díszítések.
- Nem mérhető jellemzők/tulajdonságok**

A divat **nem** mérhető fizikai vagy gazdasági fogalom. Inkább esztétikai és bizonyos technológiai jellemzőkkel írható le, amikor is az uralkodó divatirányzatot az aktuális preferenciák határozzák meg. Ezek a jellemzők változnak (bár nem a végtelenségig), tehát a divatirányzatokat meghatározzák, létrehozzák, kialakítják (pl. festék és anyaggyártók, divatházak) a jellemzők bizonyos kombinációjával és ezeket időszakonként (szezononként) változtatják. A divat tehát nem váratlan események sorozata, hanem inkább jól felfogott üzleti érdekeket (az eladás és forgalom növelését) célzó döntések eredménye, melyek tudhatóak.

A divatban egyetlen dolog állandó: a változás (*Herakleitosz* parafrázisával élve).

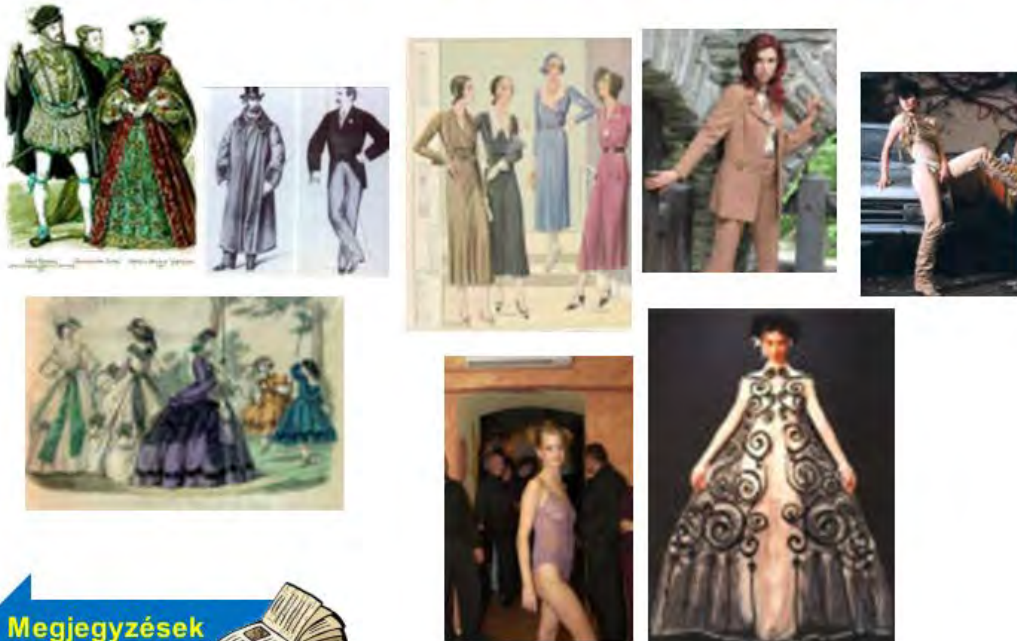
A DIVAT sajátosságai

- Különböleges → egysíkú.
- Időben meghatározott.

A divat általában különbözik a megelőző időszaktól (szezontól), ugyanakkor az aktuális divatirányzat követői (gyártók és fogyasztók egyaránt) egyfajta hasonlóságot mutatnak majd a trendhez ragaszkodva. Minthogy a különböző termelők, kereskedők és a vevők igyekeznek az éppen uralkodó divathoz igazodni, végső soron hasonlóképpen fognak öltözködni és viselkedni.

A DIVAT és az IDŐ/KOR

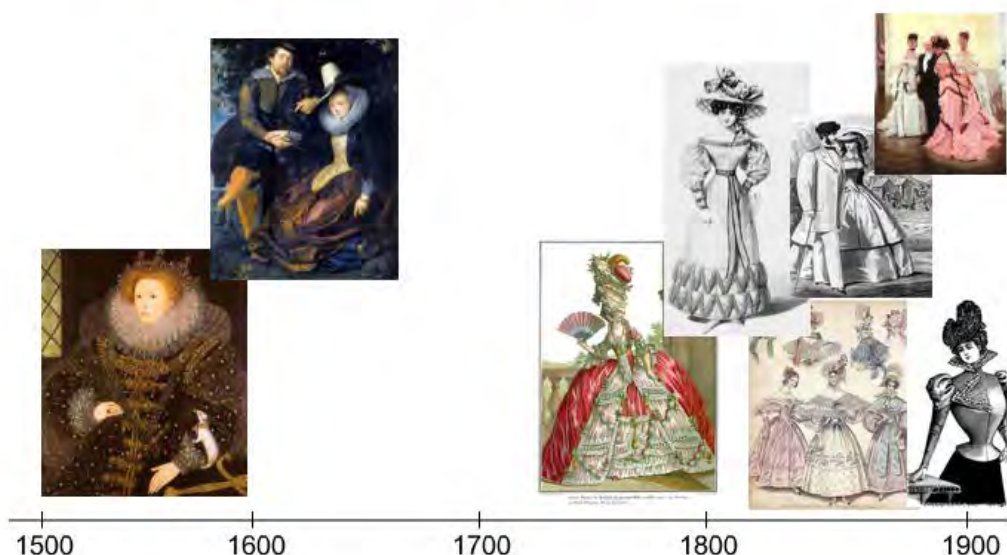

A történelmi korokat (korszakokat) meghatározott művészeti irányok kísérték, melyek rányomták bélyegüket az öltözködésre is.

Ludmila Kybalová, Olga Herbenová, Milena Lamarová: Képes divattörténet az ókortól napjainkig. CORVINA KÖNYVKIADÓ, Budapest, 1974. 600 oldal, 41 színes táblával és 995 fekete-fehér képpel illusztrálva.

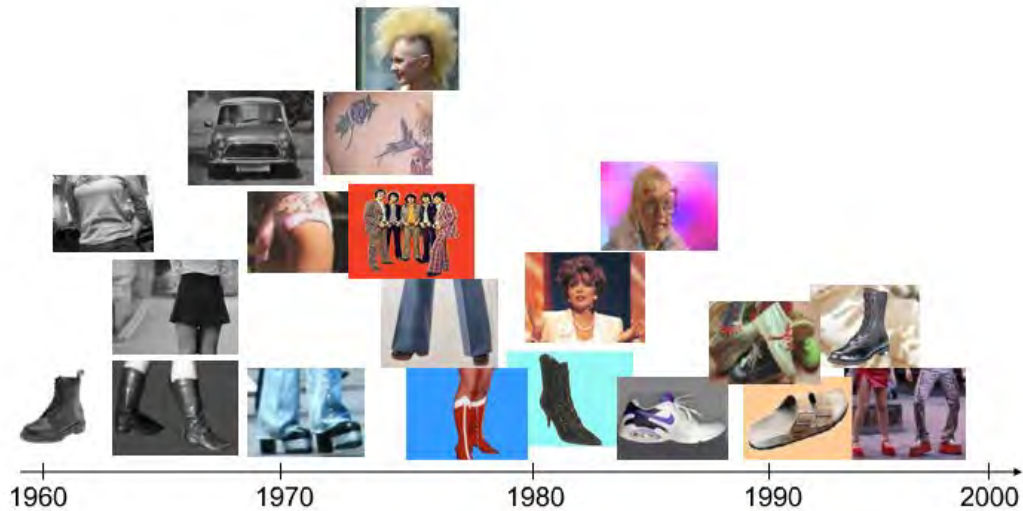
Reiko Koga, Rie Nii, Junko Nishiyama: A divat története a 20. században. VINCE KIADÓ KFT., Budapest, 2012. 352 oldal.

DIVATVÁLTOZÁSOK az IDŐBEN

A ruhadivat változása az elmúlt századokban felgyorsult.

DIVATVÁLTOZÁSOK az IDŐBEN

A divat nem csak a ruházatra, hanem például a hajviseletre, a gépkocsik karosszériájára, a táskákra, a szemüvegekre és természetesen a lábbelikre is befolyással van.

A DIVAT sajátosságai

- Különböleges → egysíkú.
- Időben meghatározott..
- Szélsőségesség.

mini

MiDi

MAXI

A divat egyik legszembetűnőbb megnyilvánulása a szélsőséges megoldások alkalmazása.

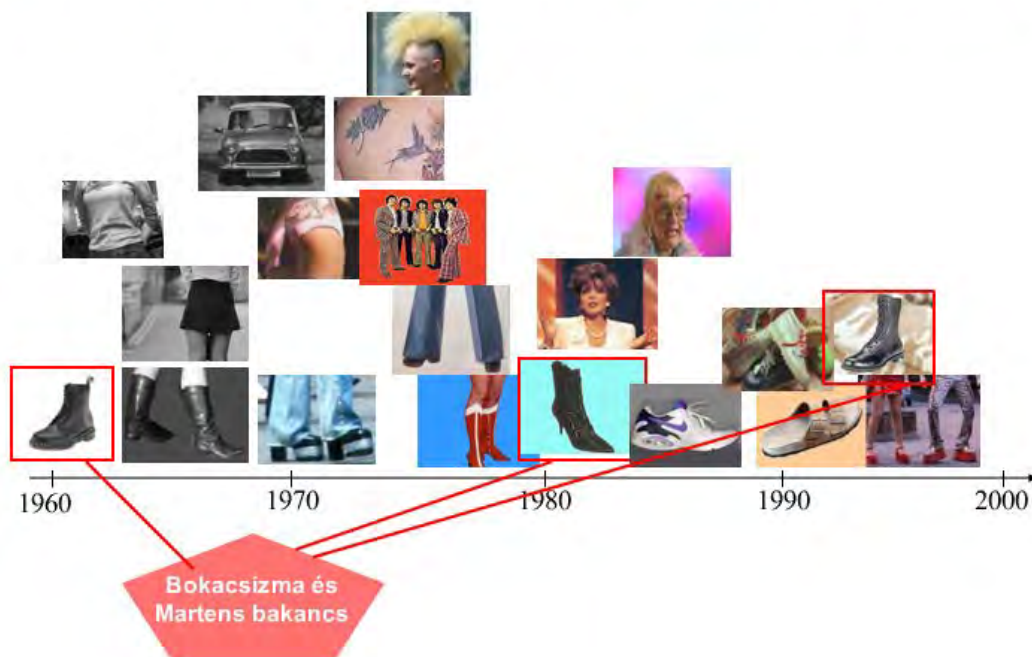
A DIVAT sajátosságai

- Különböleges → egysíkú.
- Időben meghatározott.
- Szélsőségeség.
- Csinált/manipulált *(nem véletlenül történik)*.
- Ciklikus.

A divatot és a divattrendeket a világvezető divatházai ("divatdiktátorok"), a festékanyag gyárok, az anyagszállítók, a legismertebb márkái fogalmazzák meg – rendszerint 1-2 évvel az aktuális szezon megelőzően. Az anyag és alkatrész és kiállítások és szakvásárok már ezekhez a trendekhez igazodva 1-1½ évvel korábban már ajánlják a szükséges kellékeket.

DIVATVÁLTOZÁSOK az IDŐBEN

A kronológiai elrendezés jól mutatja a lábbeli divat periodikusságát négy évtizedes távlatban.

A DIVAT sajátosságai

- Különleges → egysíkú.
- Időben meghatározott.
- Szélsőségesség.
- Csinált/manipulált *(nem véletlenül történik)*.
- Ciklikus.

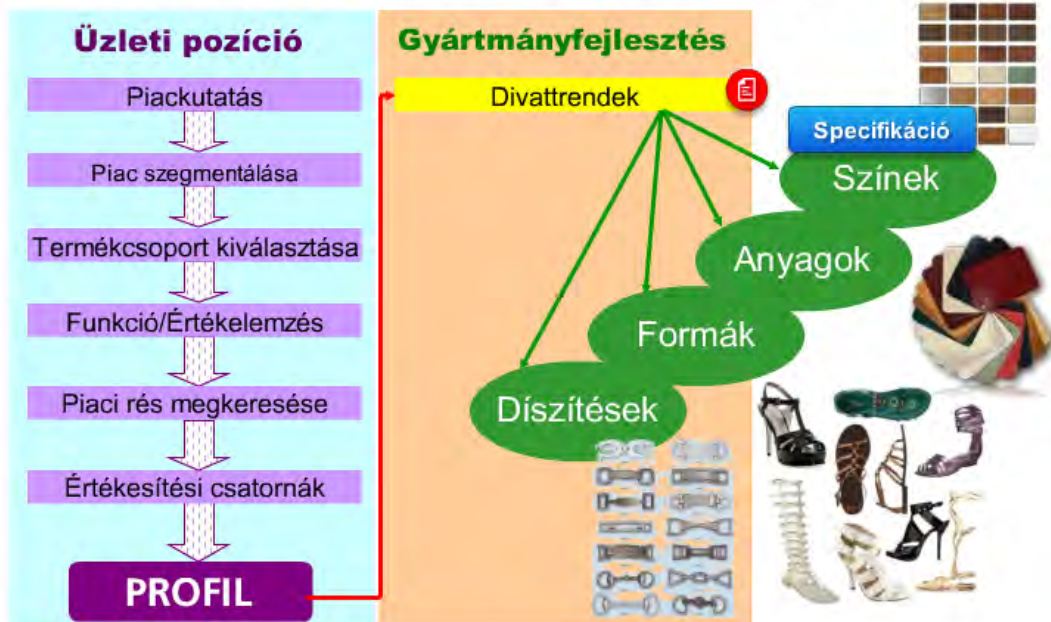

A lábbelinek, bőrdíszmű árúknak, kesztyűknek igazodniuk kell az öltözethez (a ruházathoz)

→ a ruha divatját kell követni

A lábbelinek, a bőrdíszmű árúknak, a kesztyűknek igazodniuk kell az öltözethez (a ruházathoz), tehát annak divatját kell követnie.

TERMÉK STRATÉGIA

A divattrendek vagy előrejelzések olyan dokumentumok és média anyagok (nyomtatott irányelvek és/vagy katalógusok, diasorozatok, videók, minták stb.), melyek különböző forrásokból előfizetéssel vagy alkalmankénti térítés ellenében (igen ritkán ingyenesen) hozzáférhetők pl. a megfelelő szakvásárokon, divatházaktól, szakmai szövetségektől. Sok nemzeti, regionális és globális cipőipari vagy bőrfeldolgozó ipari szakmai egyesület, egyesülés, szövetség kínál divatirányzatokat előrejelző

információkat (trendeket) a következő gyártási időszakokra (szezonzokra) és/vagy meghatározott piacokra (belkereskedelem, export).

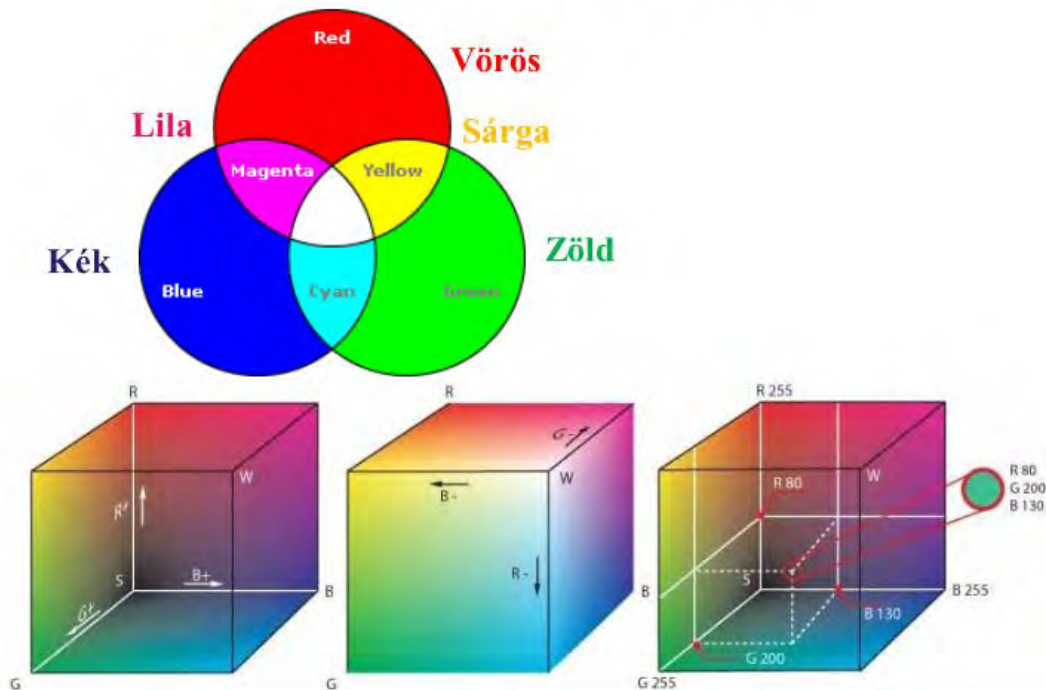
Színek meghatározása

A színek kódjait a festékek és alapanyagok gyártói adják meg saját (belső) rendszerüknek megfelelően. Emellett egyre több színes anyagokat szállító cég használja az RGB és/vagy CMYK színsémák szerinti kódokat is (ezek jelentése a megfelelő zöld gombra kattintva tanulmányozható). A divattrendek elsődlegesen nevükkel hivatkoznak a színekre, de ezek (pl. khaki, mályva, rózsaszín, fűzöld) távolról sem egyértelműek, ezért itt is egyre gyakrabban használják a színkódokat.

Gyártók és szállítók színkódja. Az alap- és segédanyag szállítók általában saját kódokkal (pl. #326) és elnevezésekkel (pl. égszínkék, ciánkék, tengerszín) illetik termékeiket. Saját színkártyákat és/vagy mintákat juttatnak el (reménybeli) partnereikhez a megrendelések pontosításának biztosításához.

Az RGB színséma

Az RGB színtér egy olyan additív színmodell, ami a vörös, zöld és kék fény különböző mértékű keverésével határozza meg a különböző színeket. Az RGB skálán egy színt az határoz meg, hogy milyen intenzitású a három komponense. E koncepció szerint rajzolható egy háromdimenziós modell, ahol a 3 tengely sorra a 3 alapszín adja meg, 0 és valamilyen maximális érték (általánosságban 1, vagy a 255) között, és ezeken határokon belül értelmezhető a színtér összes eleme. Ha mindhárom 0, akkor az eredő szín fekete lesz, ha 1 (vagy a maximum), akkor fehér.

Az összetevőket tizenhatos (hexadecimális) számrendszerben kifejezett értékükkel adják meg a 00 és FF (0%-tól 100%-ig) tartományban, ahol az alacsonyabb értékek a sötétebbekre, a magasabbak világosabbakra vonatkoznak. Összetevőnként így $256=2^8$ színt különböztethető meg (ez több mint 16 millió különböző szín[árnyalato]t jelent). Példák az RGB színszámokra:

vörös - FF0000
 zöld - 00FF00
 kék - 0000FF
 fehér - FFFFFFFF
 fekete - 000000

A CMYK színséma

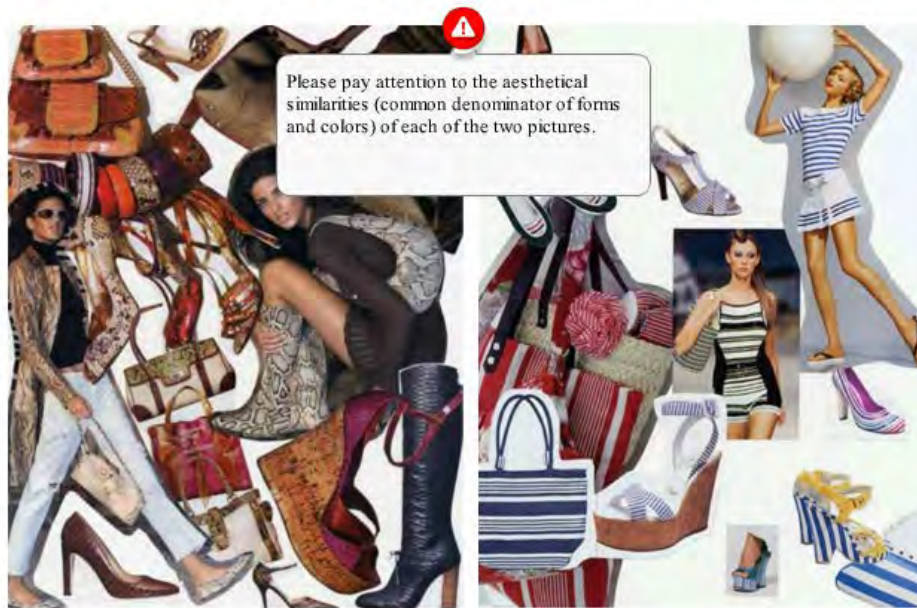
Színes nyomtatáshoz tipikusan négy színű tintát: ciánkék (C), bíborlila (M), sárga (Y) és feketét (K) használnak. Amikor az 'elsődleges' alapszíneket keverik, akkor jönnek létre a 'másodlagos' színek: vörös, zöld és kék.

Mindhárom alapszín keveréke elméletben feketét ad, azonban a nem tökéletes tinta anyagok miatt ez nem igazán fekete: ezért használják negyedik alapszínként a feketét.

A CMYK színtér olyan elnyelési módszerrel előállított színkeverési modell elnevezése, amelyet a nyomdászatban használnak. Ellentétben az összegző színkeveréssel a szubtraktív (kivonó) modellben a különböző színű apró festékpöttyökről visszavert színek együttes érzete adja a végleges színt. A színek kódolásához a bennük foglalt négy alapszín arányát használják. A három alapszín nevük angol kezdőbetűinek, illetve a kulcsszín (fekete) angol nevének utolsó betűjének megkettőzésével jelölik: cc – cyan (kék), mm – magenta (bíbor), yy – yellow (sárga), kk – black (fekete). Az összetevőket tizenhatos (hexadecimális) számokkal adják meg 00 és FF között, ahol a magasabb értékek a sötétebbekre, az alacsonyabbak a világosakra vonatkoznak. A színséma 256=28 szintet enged megkülönböztetni színenként. Példák a CMYK színszámokra:

vörös	00FFFF00	
zöld	FF00FF00	
kék	FFFF0000	
fehér	00000000	
generált fekete (kék, lila és sárga festékek használatával)	FFFFFF00	
tiszta fekete (csak a fekete tintát használva)	000000FF	

DIVATIRÁNYZATOK

Példák:
DIVATIRÁNYZATOK

Példák:
DIVATTRENDEK

Egy (szezonzra vonatkozó) **divatirányzat** az adott (jövőbeni) időszakra előirányzott divat filozófiáját, alapelveit és fő tendenciáit írja le, amikor is ezek fogják irányítani (és nem csak befolyásolni) az olyan fogyasztási cikkek külső megjelenési formáit, mint a ruházat és kellékei (pl. lábbeli, bőrdíszmű árúk, kesztyűk, szemüvegek, esernyők, ékszerek és bizsuk, kozmetikumok). Az ilyen dokumentumok egy összefüggő rendszert írnak körül esztétikai értékekkel és formai jellemzőkkel, mint az alak, sziluett, szabás, arányok, színek, felületképzések stb. A bal alsó sarokban látható zöld gombra kattintva egy korábbi időszak divatirányzatának (akkori) előrejelzésének részletei láthatók.

A **divattrendek** a divat előirányzatok meghatározott (termék)körben való gyakorlati megvalósításához adnak útmutatást konkrét gyártmánytervek, kollekciók, minták, prototípusok formájában. A jobb alsó sarokban látható zöld gombra kattintva egy korábbi időszak főként lábbelikre vonatkozó divat trendek láthatók.

Anyagok
Színek
Formák

TEMP
MATERIALS
COLOURS
SHAPES

trendselection

ESTATE SUMMER 2007

LÁTHATATLAN VÁROSOK
Italo Calvino tiszteletére

THE INVISIBLE CITIES
a tribute to Italo Calvino

Megjegyzések

- **A lényeg nem látható.**
 - Az érték nem anyagi.
- **Mindennapi életünket képernyők szabályozzák:**
 - TV
 - számítógép
 - mobil telefon
- **Az élet funkció.**

A divatirányzatokat leíró trend dokumentációk bizonyos érzeteken, kép(zet)eken, jelszavakon/mondásokon, állításokon alapszanak. Ezeknek a központi fogalmaknak a jelentését és értelmezését részletezik és anyagiasítják a divattrendek összetevői.

Ebben a konkrét (múltbeli) példában a "láthatatlanság" a virtuális valóságon (az elektronikus eszközök képernyőin) keresztül jelenik meg, ami puhaságot, kontúrok nélküli veselkedést, ködös fátyolba burkolódzó tárgyakat stb. sugall a divattrend összetevői és irányzatai viszonylatában.

A források között található példaként a 2006-os tavaszi-nyári divattrend értelmezésének részletes leírása.

A fő/vezérelveket általában irányzatokra bontják, melyeket megint csak részleteiket jól jellemző kulcsszavakkal illetnek.

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

i INVISIBLE CITIES

CRONO

A nyugodt város

A város a múlt és jelen közötti csapdában van. Az utcákat modern épületek határolják magasba törő és szellős lépcsőkkel, ami úgy néz ki, mint áttetsző ősrégi csontvázak maradványai. Számtalan óra üti el az elmúlt és jelen időt. Kecses fények és árnyak teszik a belső díszítéseket benyomásokká.

A hideg fény kioltja a dolgok színét, így minden, beleértve a tenger tükröződését is, beleveti magát káprázatos háttérvilágba.

Hölgyek sétálnak és mozognak értékes drapériákba öltöztetve, mint ébenga és alabástrom szobrok. Sápadtak és éteriek, lassan mennek fel és le a lépcsőkön, suhog a selyem és áttetszőek a súlytalan felvonók.

A példaként idézett "CRONO/Nyugodt város" divatirányzat (a "Láthatatlan városok" vezérfonala alatt és ahhoz illeszkedve) a sápadtságot, áttetszőséget, könnyedséget és a fények játékát hangsúlyozza, mint uralkodó érzetet és benyomást. Ez a (látszólagos) látványvilág nyomja majd rá bélyegét majd a ruhákra és tartozékaikra az adott szezonban.

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

CRONO

A világ fekete és fehér háttérbe van zárva: a közöttük lévő fényképekről ismert puha tónusok, a szipia árnyékol egy régi portrét vagy a szintelen kék egy hátsó megvilágítású tengert. Valamint a hideg fémszínek, aAnd all the shades of cold m fákó arany, a platina és az ezüst a tengeri napnyugtából.

SZÍNEK i

AURA

Papír színek, frissek, ködösek és puhák, mintha az anyagfelület nyelné el őket; sápadt semlegesek és romantikus pasztelszínek, amik a fehérhez illenek és egy kevés kissé fényes jellel mutatkoznak.

MORGANA

Paper colours, fresh, dim and soft, as if absorbed into the texture of matter, pale neutrals and romantic pastels to be matched with white and stressed with some slightly brighter marks.

EUPHORIA

Az anyag és a fény az áttetszőség színének meghatározó összetevői. A színek fényben vibrálnak, mintha zenei akkordok vagy színes ablakok lennének, meleg hatások és változó háttér hatások.

Színek neve

A színek a divattrendek egyik legfontosabb összetevői. Az egyes színekészleteket a kulcsszavaknak megfelelően csoportosítják, melyek tovább finomítják és anyagiasítják az irányzatokat.

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

A színskálák elnevezései az adott divattrend vagy irányzat kulcsszávaival és vezérgondolataival összhangban állnak.

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

Az anyagok jellemzői a jövőre vonatkozó divatirányzatok elengedhetetlen komponensei. A divattrendek az anyagok olyan fontos tulajdonságait adják meg, mint a minőség, súly(osság), puhaság, barkarajz/felületi kiképzés, tükröző hatás stb.

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

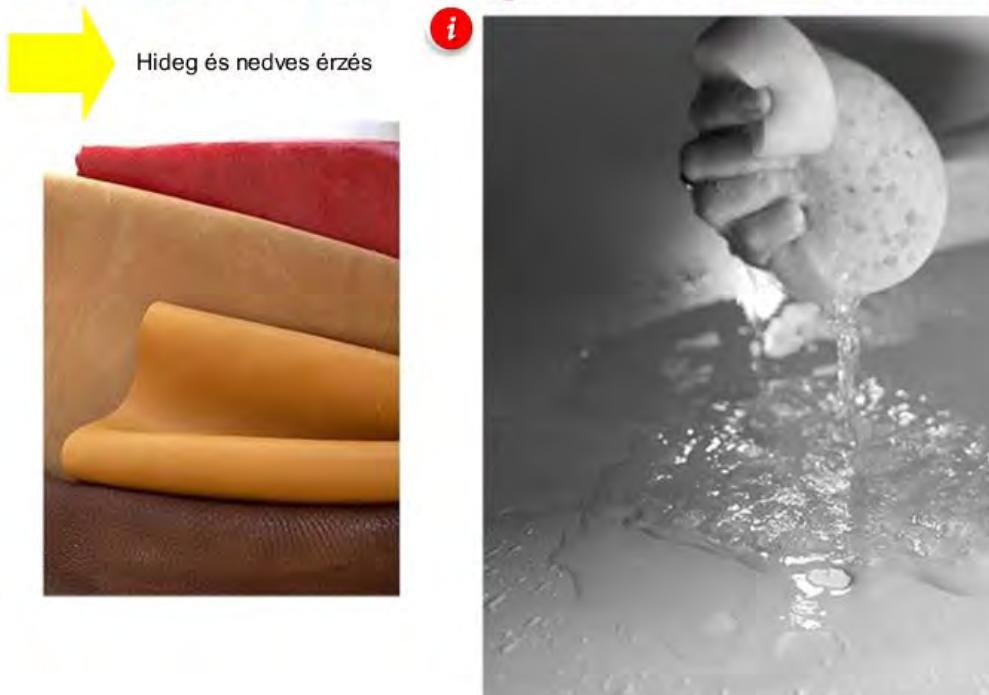
FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

Púderszerű hideg kéz

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

Casual and dry looks with a cold hand
Alkami és száraz látvány hideg kézzel

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

Kiszáradt megjelenés

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzathból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

ANYAGOK: Tapintható minőség

FIGYELEM!

Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzathból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

Vízelenített megjelenés

FORMÁK

FOOTWEAR

In summer 2007, footwear will bear romantic builds, or have a clear-cut character, modern nature and design content.

The shapes – which have been sharp and pointed for some seasons – will turn shorter, slightly squared off or cut off, provided their profile is kept high (squared).

Soles will privilege leather, but will be enriched with rubber injections or inserts.

Shapes will have conspicuous waists, so that the distance between heels and tips will be shorter.

Sandals will have eye-catching heels, not as slender as in the past; they will be worked and added delicate finishes, and decorative and metallic inserts.

LEATHER GOODS

Different trends will come for bags:

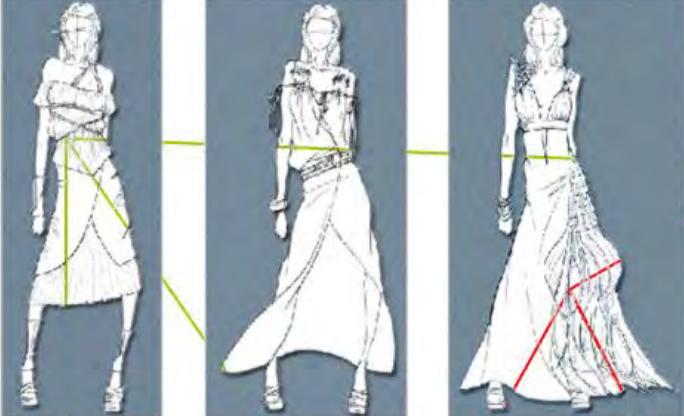
On one hand, their look will be soberly rich and chic, with accessories that look poor (brands, studs, crystals, embroideries), but are actually conspicuous. Matches of leather and textiles, patent leather, floral appliques for a "proper lady" look.

On the other hand, ruches and appliques will be matched to a sober and seemingly austere look. Straws and textiles, plain or printed leather. Yet another look – one closer to order and efficiency, with large functional bags – may find some room here.

Finally, the fake classics, those medium-sized and comfortable bags which were reputed as too "working-class" by the snobs in the Seventies. They will come large and saggy, rich in accessories though not extravagant, with rich shoulder straps, conspicuous while at the same time sober! Sizes will tend to be medium to small, and exaggerations – as usual – will be mainly left to the spur of the moment.

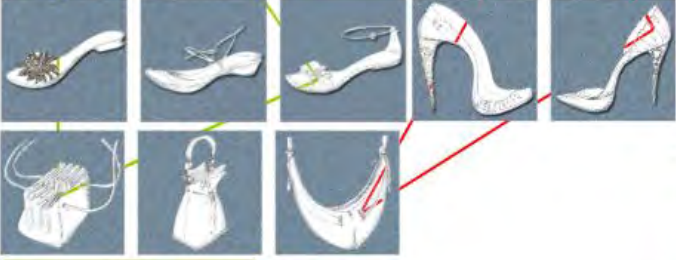
A lábbelik alakját és térfogatát elsődlegesen a láb hosszúsága és haránt irányú méretei határozzák meg. Ezeken túl a lábbeli formáját a kaptafa, nevezetesen annak sarokmagassága, orrfelhajlása és orr-rész alakja adja.

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

CRONO

REDÖZÖTT ELEGANCIA

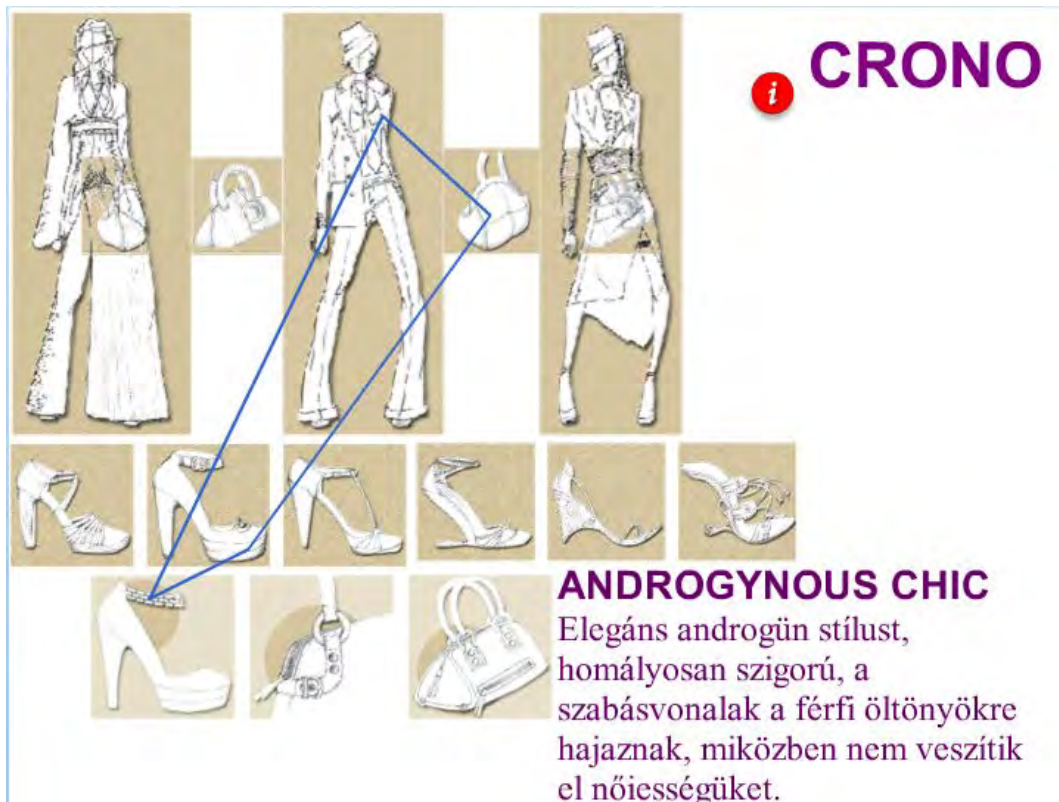
Egy műanyagszerű, drapériákból készülő elegáns stílus, ráncok, a szinte tapinthatatlan és igen nőies ruhák könnyedsége.

Alternativa

Noha a divattrendek bizonyos hasonlatosságok felé mozdítják a formavilágot, a ruha és kiegészítőinek (ebben az esetben a lábbelik, bőrdíszmű árúk és díszítéseik) összehangolása elengedhetetlen.

(Megjegyzés: Sok esetben erre az összehangolásra a fogyasztó kényszerül vagy képes, amikor is megvásárolja ezeket a ruházati cikkeket.)

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

FIGYELEM! Ez a lap egy korábbi szezonra vonatkozó divatirányzatból vett példa. Ez természetesen nem a jelenlegi divattrend, de jól szemlélteti a divatirányzatok felépítését, szerkezetét és mondanivalóját.

A képen egy korábbi (2013-as tavaszi) szezonra vonatkozó divattrend színváltozatait tartalmazó lapok láthatók. (Megjegyzés: nem mindegyik színváltozat lapja szerepel az ábrán.) A videó egy másik (mozgóképes) trendet szemléltet.

A színlapok nagyításához kattints a megfelelő lapra, illetve a videó logóra.

Lábbeli divat trendek

A képek és a videó példákat mutatnak korábbi divattrendekre. A képek nagyításához kattints a megfelelő ábrára, illetve a videó logóra.

A [gyártmány]tervezési irányelv (sokhelyütt: utasítás) kollekcióépítőknek, [modell]tervezőknek (modellőröknek) és gyártmányfejlesztőknek szól és a soronkövetkező időszakra (szezonnra) újonnan kialakítandó termékek legfontosabb esztétikai és konstrukciós jellemzőit határozza meg a megcélzott piac igényeihez igazodva.

A kollekcióépítés egy periodikusan (általában értékesítési szezononként) ismétlődő feladat, amely egy koherens termékválaszték létrehozására irányul.

A **Források** között egy komplett kollekcióépítési útmutató található (angol nyelven: Guidelines for range building).

TERVEZÉSI IRÁNYELV

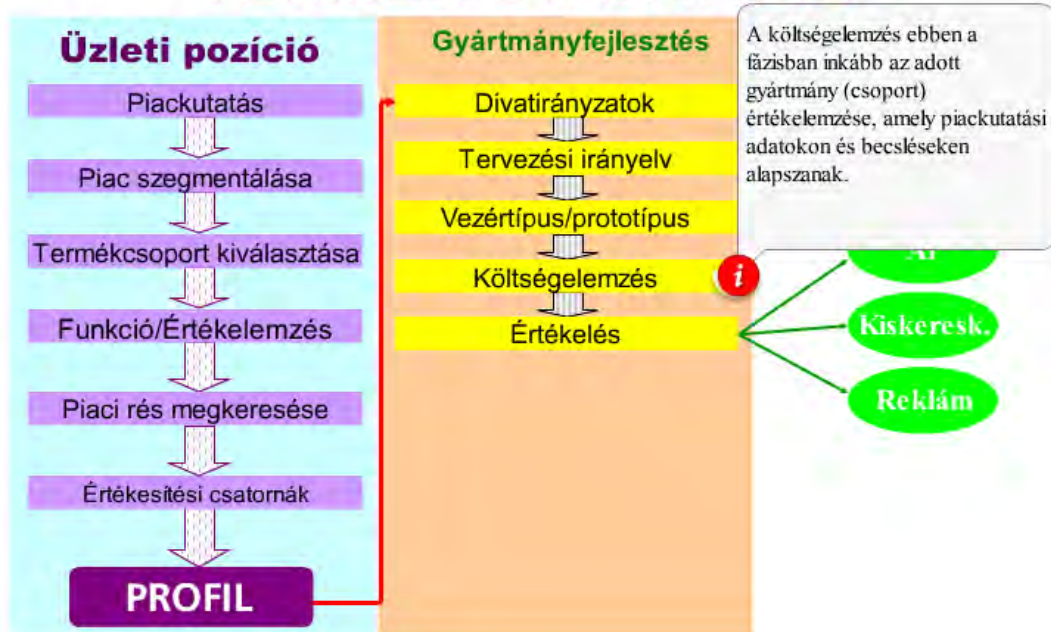
KLASSZIKUS KÖRÖMCIPIŐK

<i>Zárvonalalt:</i>	Kerek és csúcsos
<i>Orr-rész:</i>	Hegyes vagy ovális
<i>Felsőrész:</i>	Sevró, korrigált és velúr kombináció
<i>Szélkiképzés:</i>	Francia szegés
<i>Sarok:</i>	Középmagas (50-70 mm)
<i>Díszítés:</i>	Vékony pánt, fémcsat

Ez egy példa arra, hogy kb. mit kell tartalmaznia a gyártmánytervezési irányelveknek.

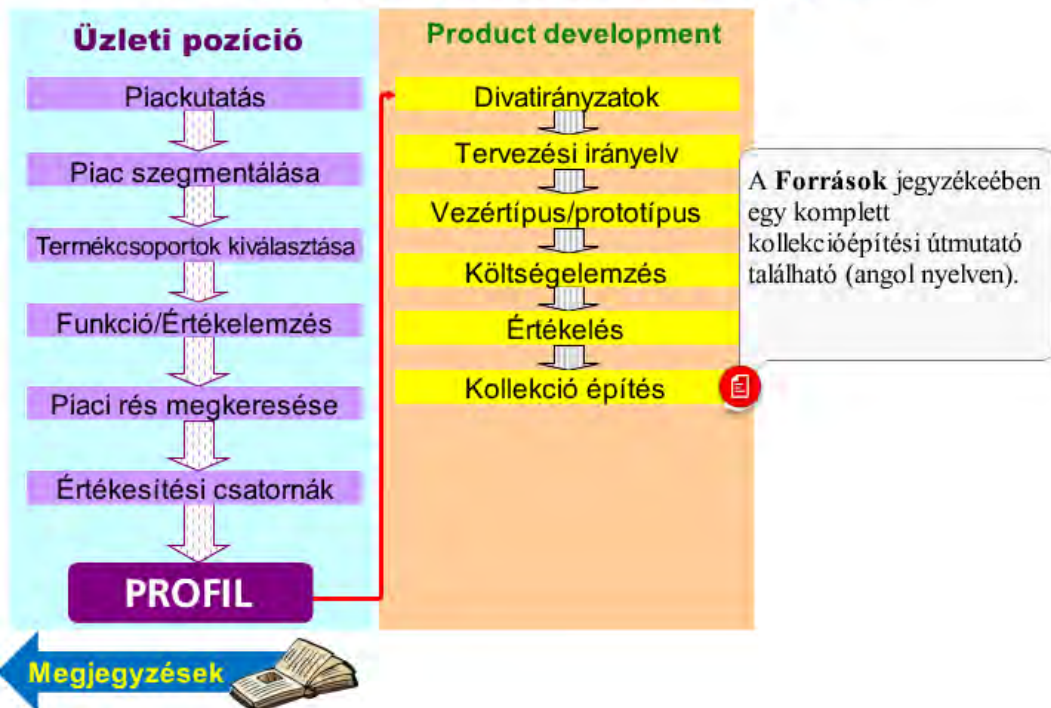

TERMÉK STRATÉGIA

A gyártmányfejlesztési program, kiemelten a vezértípusok és gyártmánycsaládok értékelése az ár/ráfordítás arányra, a kiskereskedelmi (azaz piaci) versenyhelyzetre és piaci potenciáljára összpontosít. Valójában ez a lépés komoly hozzájárulást jelent az üzleti pozíció finomhangolásához a gyártmányok és várható piaci fogadtatása szempontjából.

TERMÉK STRATÉGIA

A kollekcióépítés egy periodikusán (általában értékesítési szezononként) ismétlődő feladat, amely egy koherens termékválaszték létrehozására irányul.

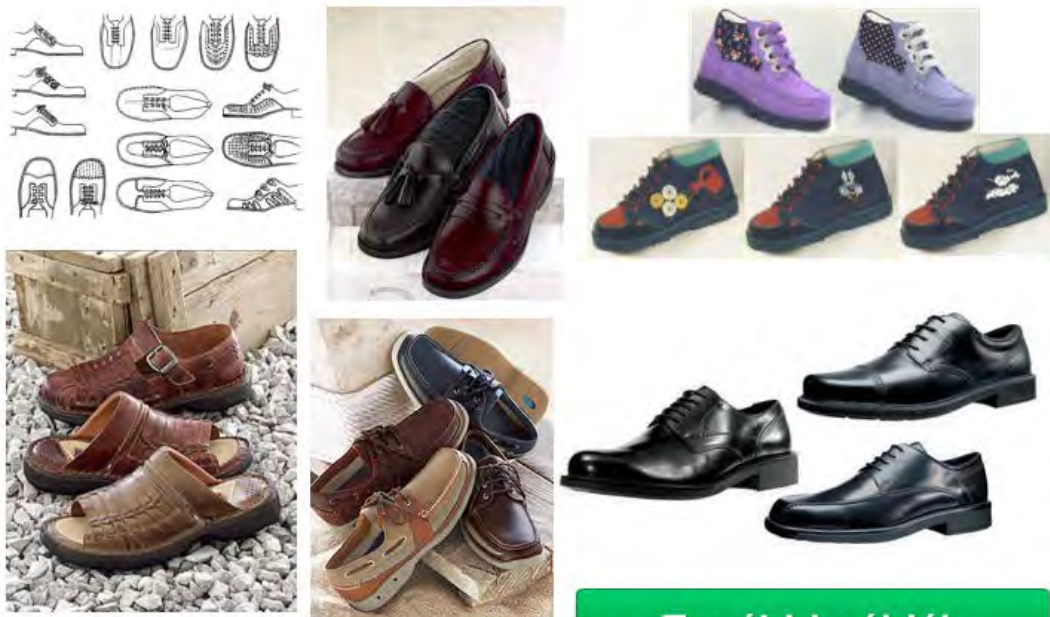
A **Források** között egy komplett kollekcióépítési útmutató található (*angol nyelven*: Guidelines for range building).

GYÁRTMÁNY-KOORDINÁCIÓ

A kollekcióépítés fontos feladata, hogy összhangba hozza a soronkövetkező értékesítési időszakra (szezonnra) kifejlesztett gyártmányösszetételt a megfelelő ruházat többi elemével (pl. a bőrárúkat a ruhákkal (pontosabban azok divatjával)). Ugyanakkor a kollekciót önmagán belül is összehangolja a specializáció révén.

KOLLEKCIÓ ÉPÍTÉS

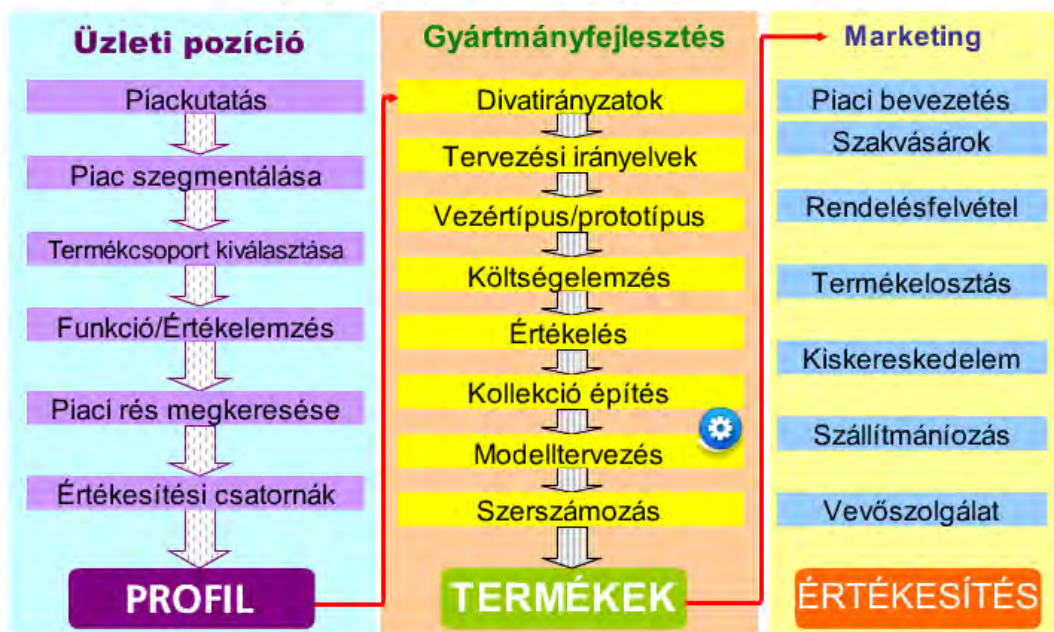

További példák

DIVATCSIZMÁK

TERMÉK STRATÉGIA

A gyártmányfejlesztés folyamatának eredménye az a gyártmánykollekció, melyet a piacra (azaz az értékesítési csatornákhöz, a vevőkhöz, a fogyasztókhöz) kívánnak juttatni.

KÉNYELEM ↔ Divat

A lábbeliket, hasonlóan a többi fogyasztási cikkhez, fizikai funkcionalitásukért és esztétikai megjelenéséért gyártják. A gyártmánytervezés és a marketing egyik dilemmája e két tulajdonság(csoport) közötti egyensúly megvalósítása. Minthogy a divat sokszor szélsőségességében jelenik meg, az új termékek (egy része) éppenséggel ilyen jellegű megkülönböztető jegyeivel (pl. sarokmagasság, platform vastagsága, orr-rész hegyessége), ami a lábbeli alapvető rendeltetésével (pl. járásbiztonság, kényelem) ellentétesen hat.

KÉNYELEM

- Esztétikum/**divat** = komfortosság
 - a szemnek,
 - a képi megjelenésnek,
 - a ruházatban (lábbeliben) való jóérzés tekintetében.
- a **divat** a hölgyek **kényelme**,
- A **kényelem** a lábbeli **minőség**ének fő komponense.

Valójában a divat(osság) a vevő vizuális komfortérzetét szolgálja. A ruházat és kiegészítői esetében a funkció mellett a divatosság a másik fontos tulajdonság. Olyannyira, hogy a egy adott lábbeli

divatossága akár az alapvető rendeltetési célt (pl. járásbiztonság, kényelem) alapjaiban veszélyeztetheti. A divatosság igen fontos része a ruházat (és a lábbelik) értékének.

Modul vége

GYÁRTMÁNYTERVEZÉS
Lábbeli divat

Összeállította: Dr. **Schmél** Ferenc, EU és UNIDO szakértő

 Újból

 Kilépés

A divatot és a gyártmányok fejlesztésére gyakorolt hatásait bemutató modul itt végződik.

Az UNIDO e-Oktatási tananyaga

3. Modul – TESZT: A lábbeli divat

Ez a teszt igazolja majd, hogy mennyire sikerült elsajátítani a divattal és annak a gyártmányfejlesztésben játszott szerepével kapcsolatos ismereteket. Egyes kérdések megoldáshoz mindössze egyetlen próbálkozás adott, de néhány más esetben két próbálkozás lehetséges (amennyiben az első válasz nem megfelelő).

CSOPORTOSÍTSD A LÁBBELIK TULAJDONSÁGAIT!

Nyereség	Forma	Érték	Ár
Kényelem	Szín	Tartósság	Díszítés

RACIONÁLIS

IRRACIONÁLIS

Ragadd meg az egyes tulajdonságokat (egyenként), mozgasd és ejtsd őket a megfelelő kosárba!

Az alábbiak közül melyik *nem* jellemző a DIVATra?

- ☐ Képes a megjelenést (imédzs) társadalmi jelentéssé transzformálni.
- ☐ Erkölcsös viselkedés hivatalos alkalmakkor.
- ☐ Társadalmi helyzet vagy kiváltság, amit különösen a ruházkodás és viselkedés jelez.
- ☐ A ruha, hajviselet, ékszerezettség vagy viselkedés népszerű vagy legutóbbi stílusa.
- ☐ Ruházatban vagy viselkedésben uralkodó stílus vagy szokás.
- ☐ Adott időszakban uralkodó vagy előnyben részesített öltözködési, díszítés, viselkedés, életvitel.

Mi a helyes tevékenységi sorrend az üzleti pozíció kialakításakor?

Legfelül - első, legalul - utolsó.

1. Termékcsoport megválasztása
2. Értékelemzés
3. Piackutatás
4. Piac szegmentálása
5. Piaci rés kikeresése

Ragadd meg és mozgasd az egyes tevékenységeket a megfelelő helyzetbe!

Rendeld az egyes tevékenységeket a termék stratégia megfelelő komponenseihez!

Szolgáltatások	Piac szegmentálása	Szerszámozás
Modellszerkesztés	Piackutatás	Gyártmánycsoport kiválasztása
Szállítás	Nagykereskedelem	Divat trendek
Piaci rés kikeresése	Vezetípus/prototípus	Kollekció építés
	Tervezési irányelv	Kiskereskedelem

Üzleti pozíció

Gyártmányfejlesztés

Értékesítés

Ragadd meg, mozgasd és ejtsd az egyes tevékenységeket a megfelelő komponens ábrájára a képernyő alján!

Mi a tevékenységek helyes sorrendje a gyártmányfejlesztés során?

Lefelül - első, legalul - utolsó

Divat trendek

--Válasszon--

--Válasszon--

Divat trendek

Vezértípus

Kollekció építés

Modellszerkesztés

Tervezési irányelv

Szerszámozás

ELKÜLDÉS

Válassz a tevékenységek közül a lenyíló listákból!

Melyek a divat jellemzői?

- ☐ Időbeni meghatározottság.
- ☐ Ésszerű megoldások alkalmazása.
- ☐ Szélsőségek iránti fogékonyság.
- ☐ Formai orientáció.
- ☐ Manipuláltság.
- ☐ Ciklikusság.

Egynél több jó válasz van: jelöld meg mindegyikőjüket!

Melyek a lábbelidivat jellemzői?

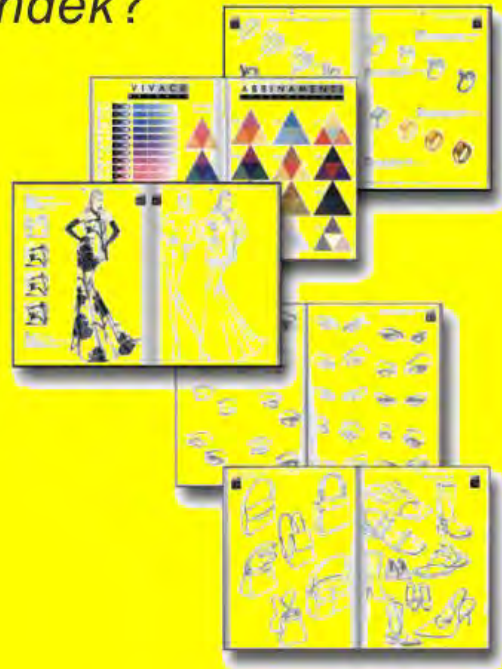
- ☐ Címkézés.
- ☐ Talpbélés anyaga.
- ☐ Talpszerkezet.
- ☐ Fedőtalpbélés márkázása.
- ☐ Fejbélés színe.
- ☐ Kaptafa forma.
- ☐ Sarok alakja és magassága.

Egynél több jó válasz van: jelöld meg mindegyikőjüket!

Mire **NEM** trjednek ki a divat trendek?

- ☐ Formák
- ☐ Anyagok eredete
- ☐ Díszek
- ☐ Színek
- ☐ Arányok

A lábbelik kollekcióinak *specifikációja* rendszerint **nem** vonatkozik a(z)

sarokmagasságra

talpfelerősítés módjára

felsőrész anyagára

vevőre/márkára

minőségre/árra

nagyság csoportra

szállítási módjára

rendeltetésre

Ragadd meg a helyes fogalmat, és mozgasd az üres mezőbe!

 Párosítsd a cipőket a ruhákkal!

Ragadd meg a cipőket, mozgasd és ejtsd őket a nekik (stílusban) legmegfelelőbb ruhákra!

A (jobboldali) lábbelik közül melyek **illenek leginkább** a (baloldali) bőrdíszmű árúkhhoz?

6 pont

Ragadd meg a megfelelőnek ítélt jobboldali lábbeliket (egyenként), mozgasd és ejtsd őket a bal alsó sarokban látható zöld mezőbe! Egynél több jó válasz van: vidd át mindegyikőjüket!

Párosítsd a tevékenységeket
(jobboldalon) a termék stratégia megfelelő **komponenseivel** (baloldalon)!

6 pont

PROFIL	Kollekció építés
TERMÉK	Piac szegmentálása
ÉRTÉKESÍTÉS	Szolgáltatások

Ragadd meg és mozgasd a jobboldali tevékenységeket (egyenként) a megfelelő komponenshez és ott engedd el!

Cipőipari gyártmánytervezés: A LÁBBELI DIVAT - Teszt

UNIDO

Megjegyzések

Eredmények

Íme a teszt eredménye. Most lehetőség van - a megfelelő kék gombra kattintva - a teszt kérdéseinek és helyes válaszainak áttekintésére, vagy a teszt megismétlésére, illetve az elért eredmény igazolásának kinyomtatására.

Köszönjük !

Elért eredményed: **85.36% (70 points)**

Megfelelési szint: 75% (61.5 points)

Végeredmény:

✓ **Gratulálunk! Sikeresen megoldottad a feladatot.**

🔍 Áttekintés 🔁 Ismétlés 🖨 Nyomtatás 🚪 Kilépés

Íme a teszt eredménye. Most lehetőség van – a megfelelő kék gombra kattintva – a teszt kérdéseinek és helyes válaszainak áttekintésére, vagy a teszt megismétlésére, illetve az elért eredmény igazolásának kinyomtatására.